

VESELÝ VÝLET®

KRKONOŠE / 10

1997

Je to už pět let, co dlouho zvažovaný nápad konečně uzrál. Díky polistopadové svobodě, zkušenostem z cest po horách celého světa a přátelům i rodině jsme založili Veselý výlet. Ten se snaží v několika doplňujících se činnostech alespoň malým dílem přispět k zpříjemnění vašeho krkonošského pobytu. Nabízí zajímavý program, seznamuje se zdejším prostředím, upozorňuje na hezké věci a doporučuje dobré služby. Většinu činností kolem Veselého výletu děláme tak trochu nad rámec naší hlavní práce, přesto věříme, že plní svoje poslání. Dovolte, abychom vám naši veselovýletnickou práci trochu představili.

**Z
D
A
R
M
A**

**Galerie, informační centrum
a pension Veselý výlet**

Horní Maršov

Janské Lázně

Pec pod Sněžkou

Mapa východních Krkonoš

Špindlerův Mlýn

Malá Úpa

Krkonošský národní park

Kowary a kostel Wang

Fotograf Vilém Heckel

Za krásami Broumovska

Doporučujeme osvědčené služby

Servis pro boudaře

str. 2 - 3

str. 4 - 8

str. 8 - 11

str. 12 - 17

uprostřed

str. 20 - 21

str. 22 - 23

str. 24 - 25

str. 26 - 27

str. 28

str. 29

str. 30 - 33

str. 34

VESELÝ VÝLET®

ochranná známka

Vydavatel/redaktor: Miloslav a Pavel Klimešovi

Jazyková úprava: Věra Pokorná

Grafická úprava a ilustrace:

Květa Krhánková, Zdeněk Petira, Stanislav Špelda

Fotografie na titulní straně: Jiří Havel

Fotografie: Jiří Havel, Vilém Heckel, E. Joffe, Pavel Klimeš, Wenzel Lahmer, Pavel Štecha a archiv vydavatelů

Mapa: Zdeněk Petira,

Sazba: Oldřich M. Šlégr, OFSET Úpice, tel. (0439) 881 171

Tisk: Progrestart, Hradec Králové, (049) 5210818

Překlad do angličtiny: Josef Havlíček, Bernie Higgins

Překlad do němčiny: Hans-J. Warsow

Překlad do polštiny: Andrzej Magala

Reklamní agenda: Pavel Klimeš (0439) 948 221

Uzávěrka tohoto vydání: 27. 11. 1996

Desáté číslo sezónních novin Veselý výlet vychází v celkovém nákladu 70.000 kusů výtisků, z toho 30.000 kusů v české a 40.000 kusů v německé verzi. České vydání je rozšířeno o anglické a polské resumé.

Noviny rozšiřuje Informační centrum Veselý výlet v Temném Dole v Horním Maršově tel. (0439) 948 298, dále je k dostání na veřejných parkovištích v Janských Lázních, Malé Úpě, Velké Úpě a Peci pod Sněžkou, v cestovních a informačních kancelářích, ve vybraných prodejnách, pensíonách, zařízeních Správy KRNP apod.

Veselý výlet je pro vás zdarma.

Máte-li zájem o zaslání zimního vydání Veselého výletu (11/1998) poštou domů, pošlete nám spolu s vaší adresou 30 Kč, jste-li z České republiky, a 150 Kč, jste-li cizinci, nebo si noviny objednejte osobně v Informačním centru Veselý výlet v Temném Dole. Tato částka kryje náklady spojené s administrativou poštovní distribuce.

POZOR! POZOR! POZOR! POZOR! POZOR!
Protože na jaře 1997 odjíždíme na dlouhou horolezeckou expedici do Jižní Ameriky, nemůžeme připravit letní vydání 1997. Proto je jubilejní 10. vydání Veselého výletu v rozšířené formě na celý rok 1997.

Veškerá autorská práva vyhražena !**Veselý výlet**

Temný Důl 46, 542 26 Horní Maršov
tel. (0439) 948 298, fax 948 221

Veselý výlet vyšel díky pochopení zastupitelstev měst a obcí Horní Maršov, Janské Lázně, Pec pod Sněžkou, Špindlerův Mlýn, Malá Úpa, Kowary, vedení Správy Krkonošského národního parku ve Vrchlabí, podpoře Okresního úřadu v Trutnově a dobré vůli výše uvedených spolupracovníků.

Před lety, po dlouhé a úmorné pouti mezi kavkazskými štíty a ledovci, po kamenitých svazích a hřebenech, jsme se svými druhy usedli okolo ohně a ukončili namáhavou a nebezpečnou túru se slovy: „To byl ale veselý výlet!“. Poněkud trpké rčení veselý výlet nás pak provázelo nejen na dalších cestách za dobrodružstvím a exotikou vzdálených velehor, krajů a měst, ale i doma při procházkách s rodinou, na obyčejných vandrech kousek za humna, nebo při návštěvách míst důvěrně známých. Ona průpovídka poprvé vyřčená na Kavkaze ztratila svou hořkou příchutí a stala se znamením pro ryzí a neopakovatelný zážitek, pro navázání kontaktu, povýšila na označení cesty, která má pro poutníka smysl a přitom je i plná poesie.

Sezónní noviny Veselý výlet vycházejí s výjimkou tohoto desátého čísla, pravidelně dvakrát za rok pro letní a zimní sezónu. Téma a nápady sbíráme neustále, ale na vytvoření každého čísla můžeme věnovat vždy jen něco přes jeden měsíc. Na úzké redakční radě se kromě nás vydavatelů scházejí výtvarníci z Úpického klubu, především Květa Krhánková, Zdeněk Petira, Standa Špelda a tiskař Oldřich Šlégr. Občas vyjedeme do terénu, abychom přátelům výtvarníkům ukázali místa a objekty, o kterých budeme psát. Na výlet se nechává zlákat i Antonín Tichý, místní znalec a autor řady textů. Věra Pokorná nám pomáhá články jazykově upravit. Dlouhé hodiny trávíme u počítače s Alešem Hetflejšem v úpické tiskárně Ofset, než všechna písmenka a obrázky srovnáme podle připravené makety. Úctyhodná je i práce Hanse-Jürgena Warsowa, který dokáže vedle svého řádného zaměstnání celý text za tři až čtyři týdny přeložit do němčiny. Po vytištění narovnáme noviny do 190 až 230 banánových krabic a rozvezeme po Krkonoších, aby se dostaly do vašich rukou.

Informační centrum Veselý výlet najdete v historickém domě, který jsme proto v Temném Dole mezi Horním Maršovem, Peci pod Sněžkou a Malou Úpou koupili a renovovali. Poradíme vám s výběrem ubytování, navrhneme túry nebo výlety do okolí Krkonoš i místa, kde se dobře vaří. Prodáváme všechny důležité i zajímavé krkonošské mapy, průvodce, knížky, pohlednice i originální suvenýry včetně různého ztvárnění Krkonoše.

Galerie doplňuje informační centrum a dotváří příjemné prostředí. Vystavujeme a prodáváme práce našich přátel, profesionálních i amatérských výtvarníků. Velice si vážíme spolupráce s akademickým malířem Milanem Chabrou, který u nás vystavuje své kresby často kombinované s malbou, moc se nám líbí olejové malby na plátně Venduly a Milana Henclových, úspěch mají akvarely Květy Krhánkové. Galerie

Přátelé Veselého výletu vsadili staré náhrobní kameny do zdi maršovského hřbitovního kostela a potom se vyfotili. (oba snímky Pavel Štecha)

zdobí fotografie všech významných krkonošských fotografů v čele s Jiřím Havlem. Prodej je doplněn autorskou i užitkovou keramikou Heleny Liškové, Radky Šimkové i veselými hrnkami ze známého ateliéru Maříž. Velký výběr je v autor-ském šperku z různého materiálu i provedení.

Lapidarium remedium Při zpracování katalogu člověkem opracovaných kamenů v krajině východních Krkonoš jsme poznali i takové, kterým hrozí bezprostřední poškození či dokonce zánik. Jiné kamenné památky jsme našli již natolik poškozené, že přestaly sloužit svému původnímu poslání nebo se jejich jednotlivé kusy dál rozpadají a postupně ztrácejí. V létě roku 1994 jsme na pozemku vedle galerie založili ozdravnou sbírku kamenných památek - lapidarium remedium, a přenesli sem některé nejohroženější kusy. Například velké kulaté brusné kameny ze zaniklých maršovských brusíren dřeva jsme zachránili před definitivním rozdrčením a zasypaním při různých zemních pracích. Jako symbol zaniklé horské obce Sklenařovice na úbočí Rýchor je v lapidariu instalováno torzo portálu jedné z padesáti zbořených chalup. Jiný důležitý transport proběhl z Hostinného, kam byla před skoro dvaceti lety vyvezena troje historická boží muka z Horního Maršova. Zpět se vrátila velmi poškozena, ale my věříme, že se nám časem podaří sehnat na jejich opravu a především instalaci na původní místa potřebné prostředky. Naším hlavním úkolem je kromě dokumentace a zajištění kamenných objektů jejich obnova na původních místech. V roce 1996 jsme například z vlastních prostředků

obnovili kamenný rozcestník u Pražské boudy, osadili ohrožené historické náhrobní kameny do zdi maršovského kostela, z podnětu a s finančním přispěním Správy Krkonošského národního parku obnovili Rennerův kříž u Luční boudy.

Pension, který využívá větší část historického domu, vychází z celkové koncepce Veselého výletu. Je místem klidu, pohody a poznáním místního kraje. Zajímavé architektonické řešení interiéru doplňuje autorský a historický nábytek. Pro potěšení i poučení na chodbách i pokojích najdete obrazy, fotografie, mapy, dobové předměty ale i malou knihovnu. Za pensionem začíná Krkonošský národní park s širokou možností letních a zimních aktivit.

Z praktických informací zbývá dodat, že pokoje rodinného pensionu Veselý výlet jsou vybaveny sprchou a toaletou, v apartmá je navíc malý kuchyňský kout, rádio. Větší kuchyňka je k dispozici všem hostům. Auta parkují přímo před domem.

Pension Veselý výlet, Horní Maršov, Temný Důl čp. 46, PSČ 542 26, nabízí ubytování se snídaní ve dvou a třílůžkových pokojích i apartmá, telefonická rezervace na tel. (0439) 948 298 denně od 8.30 do 17.45. Další informace vám pošleme na požádání poštou. Domluvíte se i německy a anglicky.

INFORMACE - doporučení služeb, ubytování, programů
- mapy, průvodce, pohlednice, publikace

GALERIE - autorské práce, skutečně kvalitní dárky z Krkonoš
- obrazy, kresby, grafika, fotografie
- dobové snímky (možnost objednávky snímků konkrétního místa i lokality)
- keramika, sbírkové kameny, šperky a jiné

PENSION - ubytování se snídaní v pokojích a apartmá se sociálním zařízením

SMĚNÁRNA

Distribuce sezónních novin Veselý výlet (i starší vydání).
Denně 8.30 - 18.00 hodin.

Noc z 29. na 30. červenec 1897 byla pro maršovské obyvatele horší než zlý sen. Od Velké a Malé Úpy se do Horního Maršova přihnala první přivalová vlna. Směr proudu byl nevyzpytatelný. Jakmile se někde vzepřely unášené klády a balvany, řeka vybočila ze směru a vytvořila si zcela nové koryto. To se stalo i v Temném Dole v místě dnešního odstavného parkoviště. Z hlavního provozu tehdy věhlasné sklárny během několika minut zbyl jen tovární komín a malý domek ve stráni. Když voda zalila sklářské pece, několik jich explodovalo a dílo zkázy bylo dovršeno. Dodnes nacházíme v korytě řeky a na okolních pozemcích barevné kousky skla. Ani sedmdesáticentimetrové kamenné zdi hostince Wenzela Henschela, dnešní galerie Veselý výlet, nedokázaly proudy vzdorovat a část přízemí byla odplavena. Přestože byl dům podepřením zachráněn, je ve zdi u vchodu do galerie dodnes vidět prasklinu svědčící o dravosti stoleté vody.

Veliké škody povodeň napáchala v samotném centru Horního Maršova. Úplně byla odplavena pila i s celou zásobou surového dřeva a prken. U náměstí byl jako první stržen ocelový most a devět dřevěných domů. Lidé z okolních strání sledovali, jak voda nadzvedla chalupu v místě dnešní autobusové zastávky a odnášela ji celou pryč. Když se dostala do hlavního proudu, svítily v oknech ještě lucerny. Téměř okamžitě však byla rozdrčena. Její tři obyvatelé nebyli nikdy nalezeni. Přímou na náměstí smetla voda kamenný dům starosty obce. Z poloviny byla stržena i budova okresního soudu, na místě nynější samoobsluhy a pensionu U Hlaváčů, odkud byly odplaveny všechny

STOLETÁ VODA

V letošním roce si připomínáme událost, která změnila podobu krkonošských údolí. Před sto lety v noci z 29. na 30. červenec 1897 se jimi prohnaná ničivá povodeň, jaká nemá v krkonošské historii obdoby. Způsobila mnohamilionové škody a jen na české straně hor připravila o život 120 lidí. Povodeň měla celoevropský dosah a poškodila všechny krkonošské obce, ale protože nejvíc srážek spadlo v oblasti Sněžky (342 mm za 36 hodin), nejhůře dopadlo údolí řeky Úpy.

V Horním Maršově byla po povodni postavena měřicí stanice - limnigraf u obecního úřadu. Z Modrého mostu je dobře viditelná malá budka a v ní otáčející se buben, na který nepřetržitě zakresluje pero výšku hladiny řeky Úpy. Pero je přímo spojeno s plovákem klesajícím nebo stoupajícím v trubce ponořené do vody. Z mnohaletého měření průtoku vody vypočítávají hydrologové také hodnotu stoleté vody, což je důležitý údaj pro stanovení protipovodňových opatření. Je to množství vody, které se v řece objeví s pravděpodobností jednou za sto let. Samozřejmě stoletá voda může nastat třeba tři roky po sobě, ale to bývá považováno za velmi nepravděpodobné. Protože v roce 1897 nebylo možné vodu přesně změřit, byla hodnota maršovské stoleté vody odhadnuta. Údajně se 29. července 1897 po 22 hodině hlavní přivalová vlna rovnala průtoku 330 kubiků vody za sekundu. Pro srovnání průměrný průtok Vltavy v Praze a Berounky při ústí by vydal zhruba stejné množství. Přitom dlouhodobý průměrný průtok Úpy v Maršově je jen 2,8 kubiků za sekundu.

staleté zápisy i mapy včetně daňových a pozemkových knih a dokonce i obecní pokladna. Až půjdete po chodníku přes Modrý most pozorně si prohlédněte opravenou kamennou říční regulaci na straně maršovského náměstí. Mezi velkými kameny je pod klenbou schována hlava svatého Jana Nepomuckého. Tři vytesané letopočty připomínají, že v roce 1880 tu byl postaven první železný most a u něj socha českého světce. V roce 1897 byly most i socha odneseny povodní. V roce 1902 byla pískovcová hlava nalezená až v Mladých Bukách. Byla poté osazena do právě dokončené říční regulace.

V místě dnešní nové školy povodeň vážně poškodila továrnu na dřevovinu včetně dlouhého náhonu. Lepší představu o množství tudy protékající vody si uděláme při pohledu na zdi tehdy rozeštvávaného maršovského kostela. Přestože stojí v širokém údolí daleko od koryta řeky a hlavně nejméně o 5 metrů výše než dno řeky, byl zatopen jeden a půl metru. Odplavaly i ohromné trámy připravené na střešní vazbu. Již opracované pískovcové hlavice, určené na zakrytí venkovních pilířů byly později nalezeny až v Trutnově.

Další nejvíce poškozenou obcí byl Dolní Maršov. Vedle poničených továren a obytných domů byl odplaven dům proti dnešní samoobsluze a restauraci Rýchorka. V osudnou noc v domě slavili svatbu a přestože byli svatebčané na nebezpečí upozorněni, vydrželi se radovat až do okamžiku, kdy byl dům mohutnou vlnou zcela smeten. Nad řekou postavený pomník připomíná, že sedmnáct osob zahynulo pod přívaly povodně.

VELKÁ VODA PŘINESLA I NOVÉ ČASY

Povodeň před sto lety sice způsobila velkou zkázu a utrpení lidí, ale zároveň se stala důležitým impulsem pro přestavbu krkonošských obcí. Dobře znatelné to je v Horním Maršově. Brzy po povodni obec výrazně změnila svou podobu. V prvních měsících po velké vodě zde pracovalo 600 vojáků a důstojníků rakouské armády, na práce byla povolána také část ze 120 trestanců z Valdic a Mírova. Zedníci sem přicházeli za prací až z Moravy. Nejdříve se začalo se stavbou regulace řeky Úpy. Dosud většinou přírodní koryto bylo s podstatným přispěním císařské pokladny v letech 1898 až 1902 vyčištěno a opatřeno mohutnou kamennou regulací. Brzy byly nově postaveny silnice ze Svobody do Pece pod Sněžkou a do Malé Úpy. Význam náročného díla byl zastíněn stavbou silnic v letech 1967 - 1981, ale jeden původní úsek silnice se zachoval dodnes. Můžete jím projít v Temném Dole od hostince Na křížovatku po pravém břehu řeky Úpy směrem do Maršova. Je tu vidět nejen zasekání silnice do skály, mohutnost opěrných řčních zdí, ale i několik ručně tesaných a vrtaných silničních patníků. Takových bylo po povodni na silnici osazeno několik tisíc, dnes jich zůstalo jen pár.

Na povodní uvolněných parcelách začaly v Maršově brzy vyrůstat nové zděné domy. Katastrofě vděčí nepřímo za svůj vznik například hostinec U Bednářů, sousední obchod s masem U Stejskalů, koloniál U Pešků, budova okresního soudu na náměstí naproti hotelu Slovan a několik dalších obytných domů. V roce 1898 byla zcela nově postavena pilnice a hlavní hala na pile, byly obnoveny všechny jezy, náhony a mosty. Modrý nýtovaný most na náměstí dodala pražská firma Ruston. Ve stejné době jen s ročním zpožděním řemeslníci dokončili novogotický kostel. Za necelých deset let měl Maršov zcela novou podobu. Zakončení převratné doby může symbolizovat stavba obecního domu na náměstí v tehdy moderním secesním stylu. I když byla střecha kulturní památky se sídlem obecního úřadu asi před třiceti lety zbavena údajně „zbytečných“ věžiček a dalších ozdob, zůstává dům spolu s kašnou ze stejné doby hlavní dominantou této části obce. Výtvarník Zdeněk Petrák nakreslil pro Veselý výlet maršovskou radnici, jak vypadala po dokončení v roce 1906.

Povodeň měla dopad i na další dění na tehdejší maršovském panství. Majitelé lesa si uvědomili, že jednou z příčin častých povodní je i odlesnění některých strání a tím urychlený odtok vody. Během krátké doby byly osázeny bezlesé plochy i nad horní hranicí lesa. Okamžitý zákaz dosud tolerované pastvy dobytka v lese a zalesnění horských seništ přispěly k výraznému snížení stavů chovaného dobytka. Odhaduje se, že až o jednu čtvrtinu. Maršovské okolí se výrazně změnilo zalesněním celého úbočí Rýchor. Zdejší pastviny, které plynuce přecházely z Maršova až na hlavní hřeben koupilo město Trutnov a zalesněním vytvořilo významnou pramenitou oblast s jímáním pitné vody.

Novým prvkem v krajině se staly i jednotlivé stromy do té doby omezované kvůli zemědělství. V maršovském údolí jsou starší stromy jen v zámeckém parku a kolem hřbitovního kostela. Výsadba stromů po roce 1897 už patří do jiné kapitoly spojené s rychlým rozvojem turistiky. Ta brzy nahradila místním lidem obživu ztracenou povodní.

Z Malé Úpy přes Dlouhý hřeben

Naše oblíbená turistická trasa začíná na Pomezních Boudách. Abychom se sem nemuseli vracet, jezdíme z Horního Maršova autobusem. Protože túra trvá půlden, jedeme buď na dopoledne v 8.43 nebo po obědě ve 13.13 hodin. Z Pomezních Bud snadno sejdem přes Nové Domky ke kostelíku. Někdy zvolíme sice delší, ale zajímavější a hlavně klidnější cestou údolím Černé Vody a přes Rotterovy boudy. Tato spodní cesta není značená, ale vede po ní místní vycházková trasa. Před vykročením k Horním Lyseččinám se většinou zajdeme podívat na malebný maloúpský hřbitov. Lesní cesta nás po úbočí Lysečinského hřebene dovede až na křížovatku osmi cest zvanou Cestník. Při špatném počasí sejdem do Maršova po modře, později zeleně značené Emmině cestě nebo přes Horní Lysečiny. Ale je-li hezky, volíme neznačenou krásnou cestu přes Dlouhý hřeben. Abyste našli začátek hřebenové cesty, vykročte doprava kousek po modré značce a po padesáti metrech si všimněte prudce stoupající trochu poničené cesty. Jakmile vystoupáte na první ze dvou vrcholů Dlouhého hřebene otevře se vám nádherný výhled na celé východní Krkonoše. Vlevo je údolí Lysečín a Albeřic, za nimi je vidět do Polska, před vámi se rozkládají Rýchory. Panoráma vpravo je moc pestré a dlouhé pro výčet, uvidíte všechny vrcholy a údolí od Sněžky po Černou a Světlou horu. Za chvíli poznáte proč se zdejšímu místu říká už nejméně po 400 let Dlouhý hřeben. Široké rozhledy vás budou provázet po celou procházku po bezlesém hřebeni. Až téměř na konci přijdete k novému Červenému kříži, který jsme tu s přáteli Veselého výletu postavili před dvěma lety s přáním, aby se brzy stal součástí nového lesa. Bude to ještě chvíli trvat, protože zdejší stromky dorostly zatím jen do metru a kříž je osmimetrový. Hřebenová cesta začne klesat a brzy po protnutí svážnice přijdeme ke starému Červenému kříži opředěnému řadou legend. I po hlavní cestě bychom došli do Maršova, ale my většinou uhneme na malou pěšinu doprava, po které sejdem na Emminu cestu a dál až do osady Stará Hora. Pěšina modře značená vede ke kapli Svaté Anny a dolů sejdem buď příkře ke galerii Veselý výlet nebo po historické Křížové cestě téměř do Horního Maršova. Sami poznáte, že osada Stará Hora je jedním z nejhezčích zákoutí v okolí obce.

Z Malé Úpy přes Rýchory

Zimní sjezd na běžkách k maloúpskému kostelu je rychlý, stoupání na Cestník nám zabere asi patnáct minut. Pak se svezeme k Lysečinské boudě. Za chvíli cesta do Albeřic projíždí přes roh státní hranice. Uhneme doleva, závoru, která tu zbyla ještě ze starých časů musíme podlézt. Odtud až téměř na Rýchory jedeme po hraniční cestě. Jsou to takové houpáky, ale sjezdy mají dobrou zakončení. Ve velkém sedle mineme sloupová boží muka s kalichem a přijdeme na Starou celní cestu přicházející z Horních Albeřic. Potom chvíli stoupáme na Mravenčík, další sjezd končí u Rýchorského kříže, odkud je již vidět stejnojmenná bouda na hlavním hřebeni. Zdejší bufet je otevřen denně mimo pondělí a úterý. Ze sousední vyhlídky Kutná uvidíte krásné panoráma východních Krkonoš. Jste ve stejné nadmořské výšce jako na začátku túry, tedy v 1000 metrech. Při sjezdu do Horního Maršova hlavně při umrzlém sněhu jeďte opatrně, na cestě bývají vždy zmrzky od rolby. Celá cesta trvá půl dne, ale v opačném směru počítejte téměř s celodenní túrou.

Nevíme přesně, od kdy se v Čechách užívá výraz „přes kopečky“, ale s ohledem na bohatou historii české emigrace určitě hodně dlouho. Vedle politického podtextu tato slova odrážejí i skutečnost, že z české kotliny vede většina cest do ciziny přes hraniční pásma hor. Kromě zoufalství a smutku zažili exulanti při opouštění vlasti i námahu a strádání. O tom nám mohou vyprávět stovky lidí, kteří utíkali z Čech přes kopečky v letech 1939 až 1989.

Krkonošské cesty byly svědky už první velké emigrační vlny po roce 1620. Porážka vojsk českých evangelických stavů na Bílé hoře nepřinesla jen konfiskaci většiny českého majetku, ale i okamžitý nástup tvrdé rekatolizace. Proto mnoho lidí přes tehdy ještě divoké Krkonoše odešlo do sousedního Slezska a dalších zemí. V roce 1622 byli z Maršova vyhnáni někteří evangelíci spolu s luteránským farářem Zachariasem Schmidtem. Přitom to byli právě oni, kdo patnáct let předtím dostavěli maršovský kostel, dnes nejstarší kamennou stavbu ve východních Krkonoších. Ovšem přes Krkonoše utíkali exulanti i z vnitrozemí. Jak dokládá obrazová Hůtelova mapa Krkonoš asi z roku 1578 vedla důležitá sjízdná cesta od Mladých Buků úbočím Rýchor nad Maršovem do Horních Albeřic. Tady v širokém sedle přecházela zemskou hranici do Slezska. Že tudy do emigrace odcházeli také čeští bratři připomíná krásná památka. V řadě letitých jeřábů, které lemují cestu až k samotné hranici, stojí sloupová boží muka ozdobená českobratrským kalichem. Pamětníci vzpomínají, že ještě kolem roku 1928 sem pořádala každoročně Jednota bratrská v den odchodu Jana Amose Komenského do exilu pouť s bohoslužbou u pomníku, jak božím mukům říkali. Ovšem oficiální verze umísťuje odchod Učitele národů na Růžový palouček v Černé Vodě u Žacléře. Toto místo je jen pět kilometrů odtud a z albeřického sedla je vidět. Jiná verze připouští, že se Komenský mohl do Čech krátce vracet a proto snad mohl použít cesty obě.

V dalších stoletích se exulantská cesta proměnila na kameny štětovanou okresní silnici. Tudy projížděli formani z Maršovska do sousedního Slezska, které od roku 1742 patřilo k Prusku. Přímo na hranicích je dobře zachovaný kamenný kilometrovník s desítkou, odměňující vzdálenost od začátku silnice na hranici Maršova a Svobody nad Úpou. Tudy vedla i zkratka do hornického města Žacléře. Když albeřická vápenka potřebovala uhlí, najatí sedláci přejeli s povozy přes sedlo do vesnice Niedamirów (dříve Kunzendorf) a odtud pak zase zpět do Čech přes vesnici Bobr do Žacléře. S vozy naloženými uhlím si již přes hory netroufli a tak se vraceli dlouhou oklikou přes Babí, Mladé Buky a Maršov.

V roce 1844 byla u cesty v Horních Albeřicích postavena celnice, dnes upravená na hezký hotel s restaurací. Ale Stará celní cesta, jak se historické cestě říká, byla průchodná po staletí. Teprve od zatažení železné opony před padesáti lety je užívána z každé strany hor jen ke hranici. Průchod přes hřeben je dodnes zakázán. Přímo na hranici se kříží dvě historické cesty. Kromě Staré celní cesty z Albeřic do Niedamirówa vede po hřebenu od Rýchor do Lysečin Stará železná cesta, kudy byla v dávných dobách transportována ruda. Všechny

čtyři směry jsou velmi zajímavé a sedlo nad Albeřicemi v nadmořské výšce 860 metrů patří k místům, která jistě stojí za návštěvu.

PARADA - DŮM TŘECH KULTUR

Když si Beata Justa a Grzegorz Potoczak hledali místo, kam se z Hamburku vrátí domů do Polska, objevili ve vsi Niedamirów úplně nahoře jen kousek pod hraničním sedlem polorozbořenou selskou usedlost. Našli co hledali. Koupili dům a okolní pozemky, aby založili Paradu - Dům tří kultur. V tomto kraji se odnepaměti potkává polská, česká a německá kultura. Jejich vzájemný vliv je patrný nejen na krajině, domech, ale hlavně v lidech. Rozhodli se v roce 1991 a od té chvíle Beata, Grzegorz a jejich přátelé úspěšně naplňují předsevzetí vytvořit z Parady místo setkávání hlavně mladých lidí, kteří poznávají historii, kulturu, zvyky i řeč svých sousedů a přátel.

Spolu s přáteli Veselého výletu jsme navštívili Paradu poprvé při Festivalu tří kultur na jaře v roce 1995. Prostředím, přijetím i programem jsme byli nadšeni. O existenci Parady jsme se dozvěděli jen pár dnů předtím, přestože řada z nás žije za kopcem kousek odtud. Prvně jsme si prohlédli vesnici Niedamirów, která začíná nebo lépe končí Paradou jen necelý kilometr od hranic. Hůře na tom byl starý hospodář, jehož usedlost sousedí s Paradou. Žije tu padesát let a do dva kilometry vzdálených Albeřicích se dostal jen jednou, když se mu tam zatoulal dobytek. Jeho životní cesta je také exulantská. Narodil se a žil ve Lvově, než bylo toto město přepadeno Sovětským svazem. Po zavlečení na

Sibiř si mohl vybrat, buď nastoupí do armády nebo do gulagu. Když přežil a dočkal se konce války v Berlíně, Lvov už nepatřil Polsku. Náhradně se mohl usadit někde ve vysídlených německých oblastech. Tak se dostal až sem. Obdivovali jsme jeho koně, ovce a stádo dobytka, ale on si jen povzdechl, že doma měli na poli tři metry černoze a tady jen kamení a kamení.

Pod vedením výtvarnice Beaty v okolí starého domu vznikly terasy, dva rybníčky ve tvaru ptáka a ryby, letní kuchyně i krytá posezení. Dvoupodlažní stodola byla upravena na sochařskou dílnu a halu pro pořádání koncertů i seminářů. V loňském mokřém létě postavili mladí němečtí tesaři v rámci svého dvouletého vandru po světě nový krov na celém hlavním domě. Všechny dokonalé spoje trámů jsou zajištěny pouze dřevěnými kolíky. Krásná práce, provedená s citem a zadarmo. Oslava nového krovu byla načasována na začátek dalšího ročníku festivalu plného hudby, radosti i povídání. Ještě předtím jsme se sešli nahoře v sedle na uzavřené cestě přes hranici. Více než sto lidí z celého světa včetně bubeníka z afrického Lesotha. Slíbili jsme tam našim dětem, že už nebudou žít jenom na jednu stranu hor. Nemohou navštívit své sousedy jenom proto, že pohodlní úředníci nechtějí otevřít cesty, po kterých lidé chodili po staletí, dokonce i v dobách nevolnictví.

HRANIČNÍ TURISTICKÉ PŘECHODY

Krkonošskou turistiku dosud omezovalo rozdělení hor státní hranicí mezi Polskem a Českou republikou. Ještě nedávno jsme volně nemohli cestovat ani přes silniční hraniční přechody v Harrachově a v Královci, v Malé Úpě byl přechod až do 1. dubna 1994 uzavřen úplně. To se po roce 1989 postupně změnilo a výlety do Polska se pro nás staly samozřejmostí. Jinak je to s horskými hraničními přechody pro pěší turisty. Během posledních sedmi let proběhlo nespočet jednání, při kterých lidé žijící na obou stranách hor ministerské úředníky přesvědčovali, aby turisté z jižní strany hor krácející po hraniční červeně značené Cestě česko-polského přátelství mohli sejít třeba k nedalekému a krásnému Malému a Velkému Stavu nebo ke kostelu Wang v Horní Karpaczi. Host ubytovaný na severní straně hor se naopak nedostal k prameni Labe nebo na pivo na Luční boudu, přestože oba náhodně vybrané cíle jsou od hraniční cesty vzdálené jen několik minut chůze. V minulosti bylo v Krkonoších přecházení hor ze severu na jih a obráceně zcela běžné a je dnes již běžné v jiných českých hraničních horách. Zdlouhavý proces schvalování tentokrát více vážil na české straně, ale konečně česká vláda 23. října 1996 schválila poslední dokumenty potřebné k otevření prvních krkonošských turistických přechodů. Od 22. prosince 1996 jsou pro polské a české občany a příslušníky všech sousedních zemí a zemí Evropské unie zprovozněny přechody na Jantarové cestě u Luční boudy, pod Sněžkou u Slezského domu, v Sovím sedle pod Jelenkou v Malé Úpě a také na Tvarožníku u Vosecké boudy v západních Krkonoších. Na hranicích jsou instalována upozornění o hraničním přechodu a možnosti namátkové kontroly pasů turistů hraniční policií.

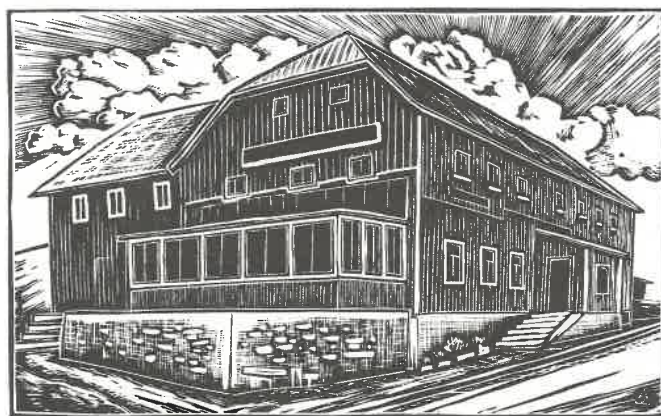
Velmi nás mrzí, že z prvního kola jednání vypadlo zřízení turistických hraničních přechodů na dalších třech místech. Pro zpestření turistiky a hlavně zokruhování túr je důležité zprovoznění přechodu u Špindlerovy boudy. Dva přechody mezi Niedamirowem a Bobrem u Zacléře a Horními Albeřicemi umožní nejen návštěvy u sousedů, ale otevrou i nové trasy v okolí Rýchor. Jen doufáme, že schvalovací proces nebude trvat opět dlouhých sedm let.

HORSKÝ HOTEL POMEZNÍ BOUDA A SPORTKLUB NAJDETE V MALÉ ÚPĚ

Nabídka služeb hotelu Pomezní bouda a nově otevřeného Sportklubu vedených Lubošem Moclem je široká. Pomezní bouda nabízí padesát ubytovacích míst v různé škále vybavenosti pokojů. Vedle apartmánů s kompletním sociálním zařízením tu jsou i pokoje s ubytováním turistického charakteru. V upraveném velkém sále restaurace je padesát míst. Salónek pro dalších dvacet hostů je připraven i pro sešlost, která se chce bavit odděleně. Nová je herna s kulečnickem. Ubytování hosté si mohou objednat taneční večery s reprodukcí, ale i živou hudbou. Ryze českou kuchyni doplňuje točené značkové pivo Budvar, novinkou jsou minutky na elektrickém roštu.

Hosté hotelu Pomezní bouda mohou využít hotelové taxi při příjezdu z Křižovatky, Horního Maršova a Pece pod Sněžkou zdarma, ze vzdálenějších míst v okruhu Trutnova a Vrchlabí jen za režijní cenu. Hotelové taxi slouží i k dopravě zimních hostů na velké sjezdovky do Pece pod Sněžkou. Okruh letních cyklistických výletů se pro zdejší hosty rozšiřuje tím, že v ceně vypůjčení kola je i případný dovoz kola i cyklisty z Křižovatky zpět na Pomezní Boudy. Pro méně trénované hosty tím odpadne strach z dvanáctikilometrového stoupání na závěr túry. Pro přepravu hostů i nákladů do sněhem zapadlých částí obce Malá Úpa je u Pomezní boudy připraven moderní výkonný sněžný skútr SKI DOO.

Součástí nově otevřeného domu Sportklub v centru Pomezních Bud není jenom veřejná půjčovna lyžařského vybavení a horských kol, ale přestěhoval se sem z Pomezní boudy i koloniál se širším sortimentem zboží. Dostanete tu potraviny a nápoje včetně piva Budvar, drogistické zboží a rychlé občerstvení. V sousedním kiosku u zastávky autobusu jsou upomínkové předměty, mapy, hole, pohlednice ap. Firma Mocl zajišťuje i celoroční rozvoz zboží na vzdálené objekty.

Hotel Pomezní bouda, Horní Malá Úpa (pošta 542 27), provozuje Luboš Mocl, tel. (0439) 96 6234, tel., fax 96 6385, ubytování (50 lůžek) různého charakteru, restaurace s českou kuchyní, salónek, koloniál, kiosk, taxi, půjčovna horských kol, kulečnick. Střežené parkoviště je v těsné blízkosti objektu. Domluvíte se i anglicky a německy.

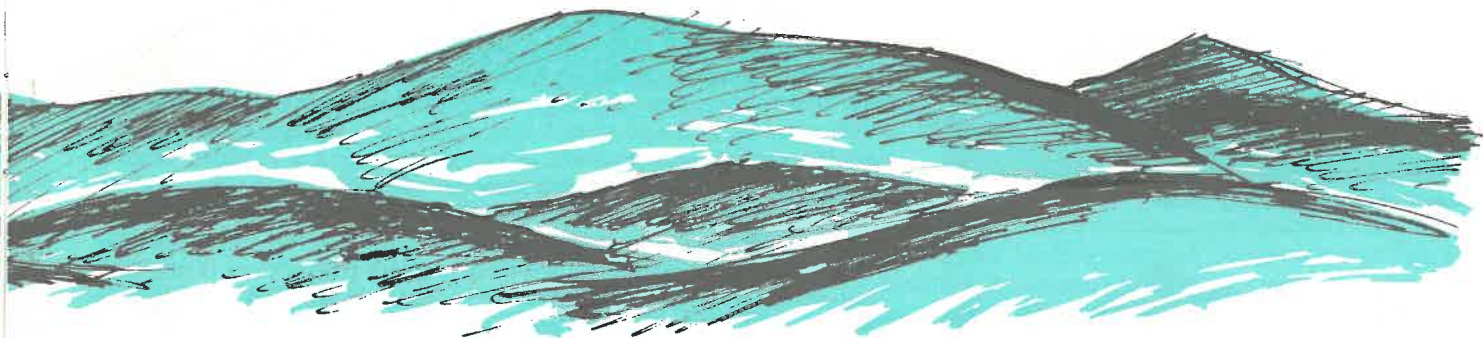
Když přijíždíte do východních Krkonoš od jihu, již dlouho před dojezdem do hor vás vítá majestátné panorama tvořené Černou a Světlou horou. Mezi oběma vrcholy je vysoké sedlo s největším krkonošským rašeliništěm. Až trochu vzadu se schovává Sněžka. Jako jsou v kontrastu jména Černé a Světlé hory, dělí se pohledy turistů na ně. Na Černou horu vede kabinová lanovka, jsou tu moderní lyžařské vleky a sjezdovky, hotely s restauracemi, samotný vrchol zvýrazňuje špičatý televizní vysílač. Naproti tomu méně známá Světlá hora je skutečnou zónou klidu s krásnými pěšinami, skalním výchozem Modrých kamenů, lučními enklávami plnými původních horských chalup a především na severních svazích s rozsáhlými lesními porosty. Černá hora je vysoká 1299 metrů, Světlá hora je o 55 metrů nižší. Jsou každá jiná a přece se doplňují a patří jedna k druhé. Určitě stojí obě za poznání.

Jméno Černá hora (Schwarzenberg) najdeme i v těch nejstarších krkonošských mapách a písemnostech, zato sousedka dostala současné pojmenování teprve nedávno. Hlavní vrchol a vlastně celý masiv byl dříve označován jako Lesní hora (Forstberg). Pouze severovýchodní výběžek s téměř nezatelným samostatným vrcholem se již dříve jmenoval Světlá výšina. Při doplňování českého místopisu po roce 1945 bylo z tohoto názvu odvozeno jméno pro celou Světlou horu. Signál, jak dnes především lesníci Světlé výšiny říkají, je jedním z nejromantičtějších míst tohoto koutu Krkonoš. Musím přiznat, že bezlesé vřesoviště se skalním výchozem nás vždy lákalo, ale v dobách, kdy sem nevedly žádné cesty a neprůchodné lovecké chodníky byly zarostlé, kde se les v celé oblasti netěžil již několik desetiletí, byla návštěva tohoto místa malým dobrodružstvím. Dnes mezi vrcholem Světlé hory a Signálem vede svážnice, v zimě se na ní upravuje běžecká stopa a malé odbočení na vřesoviště s krásnou vyhlídkou je snadné.

Přes Světlou horu k Sosnům na jogurt. Půldenní túra nás provede romantickými místy Světlé hory. Na Reissovy domky se dostaneme buď po žluté značce z Horního Maršova nebo po modře značené cestě od galerie Veselý výlet v Temném Dole. Z Reissovy domky vede zeleně značená cesta, nejprve půjdeme po zpevněné svážnici, ale hned nad osadou Honzův Potok vejde na krásnou cestu. Na konci 19. století ji nechal postavit majitel maršovského panství hrabě Czernin-Morzin. Zařezává se do strmého svahu a její kamenná konstrukce je technickou lahůdkou. U Hlaholky starou cestu protíná svážnice, po které se jdeme k Velkým Tippeltovým boudám, krásné luční enklávě se sedmi původními krkonošskými chalupami. Protože přes zdejší louky nevede veřejná cesta, můžeme odbočit na úzkou cestu doprava a sejít zpět do Temného Dolu, nebo raději projdeme po svážnici na třicet minut vzdálené Valšovky.

Horskou farmu Davida Sosny na Valšovkách najdete snadno. U původní chalupy jsou nejen ohrady pro krávy, které se tady i na okolních loukách pasou celé léto, ale i lavice a stoly pro hosty. Kolemjdoucí se mohou na farmě zastavit denně od 11 do 17 hodin, popřípadě do vyprodání produktů. Mimo tento čas se Sosnovi musí věnovat hospodářství a hlavně zpracování mléka. V pondělí může být zavřeno, to je den vyhrazený pro nákupy a úřady. Hlavní atrakcí farmy je jogurt, ať už bílý, s borůvkami, či jiným ovocem nebo kombinovaný s müsli. K jídlu jsou domácí koláče nebo chleba s tvarohem. Kromě dalšího občerstvení je zájem o karamelové mléko pro děti a medvědí mléko pro dospělé. Do Velké Úpy sestoupíme po žlutě značené cestě procházející osadou Hlušiny, ale hezká je i úzká cesta Vavřincovým dolem.

Okolo Černé hory

Do systému úpravy běžeckých tratí je zapojená i společnost Mega plus, která pravidelně projíždí běžecké stopy na Černé hoře. Na hlavní okruh se nejsnadněji napojíte u horní stanice lanové dráhy, kolem Sokolské boudy projedete na Černou paseku, kde až dole pod Černou boudou trasa uhýbá doleva do lesního porostu. Po klesající svážnici přijedete na křižovatku cest u Kolínské boudy. Napravo stoupá cesta k Václaváku a zpět na Černou horu. Tady je trasa propojena s okruhem okolo Světlé hory. Společnost také pravidelně upravuje zkratku z Černé paseky k Zineckerovým boudám a celou horskou silnici mezi Janskými Lázněmi a Černou horou. Letní cyklistický okruh je zajímavější přes Zrcadlové boudy, po svážnici protínající hlubokou rokli Železného potoka až ke křižovatce u Kolínské boudy. Další část je shodná se zimní trasou.

Okolo Světlé hory

Nejhezčí běžecký okruh ve východních Krkonoších upravuje svým strojem Josef Košťál z Janských Lázní. Na širokou uvalcovanou stopu nejsnadněji najedete opět od horní stanice lanovky na Černou horu, ale nástup je možný i po upravovaných stopách z lyžařského areálu SKI Pec nebo z Janských Lázní přes Modrokamennou boudu na Krausovy boudy. Sem se také musíte dostat při nástupu z Horního Maršova, nejlépe přes Reissovy domky a horní část Honzova Potoka. Z Krausovek vede okruh po rovině k Modrým kamenům a dál táhlým stoupáním po cestě T (Teweg) k Velkým Pardubickým boudám. Ani tady stoupání nekončí, musíte vydržet až na Černou paseku. Na její dolní konec přijedete po široké pasece a proto vás možná překvapí prudký sjezd po úzké cestě dolů na Václavák. Konec sjezdu bývá nejveselejší, ale v potoce končí jen málo lyžařů. Hned uhněte doprava a jen kousek do kopce. Než dojedete na Pěticestí nad Valšovkami, otevře se vám krásný výhled na hlavní krkonošský hřeben, Pec pod Sněžkou i Velkou Úpu. Na Pěticestí se můžete dát hned doprava do sedla mezi dva vrcholy Světlé hory nebo si můžete přidat malý okruh přes Thammovy boudy a Valšovky. Potom je stoupání ke Světlé hoře trochu delší. Při sjezdu na Krausovy boudy vás překvapí krásný výhled na Rýchory a hluboké maršovské údolí. Když tu Josef Košťál projíždí rolbou lyžařskou stopu, musí si připadat jako v letadle. Stejný okruh doporučujeme i cyklistům, přitom síť svážnic a lesních cest nabízí různé varianty. Pozor, žlutě značená část naučné stezky Černohorské rašelinisté je v důsledku větrné kalamity z léta 1996 mezi vyhlídkovou věží a Hubertovou vyhlídkou ještě nejméně pro polovinu roku 1997 pro turisty uzavřena.

LANOVKA NA ČERNOU HORU

Visutá lanová dráha z Janských Lázní na Černou horu je jedinou kabinovou lanovkou v Krkonoších. Navazuje na tradice nejstarší kabinové lanovky ve střední Evropě, která byla na Černou horu postavena již v roce 1928. V roce 1980 byla nahrazena systémem s odpojovatelnými kabinami pro čtyři osoby. Její délka je 2300 metrů a překonává výškový rozdíl 566 metrů.

Novým majitelem a provozovatelem lanovky je od 1. července 1996 společnost Mega plus se sídlem v Janských Lázních. Privatizace přinesla výrazné zlepšení a rozšíření služeb. Hlavně lyžaři ocení, že lanovka je nově pro zimní sezónu v době od 8 do 16 hodin denně v nepřetržitém provozu bez přestávek. Jednotlivé jízdy mohou být podle zájmu vypraveny i ráno v 7 nebo večer v 17 a 18 hodin. Novinkou je i zavedení odbavovacího systému Autec, při kterém karty s čárkovým kódem umožňují využití odstupňovaného jízdného. Při koupi jízdenky na delší dobu se jízdné výrazně zlevňuje. Když stojíte na lyžích na Černé hoře, máte před sebou nejdelší upravovaný sjezd v Čechách. Jízdenky platí ve SKI areálu Černá hora pod který patří i dva lyžařské vleky na cvičné louce u Sokolské boudy dlouhé 370 a 170 metrů a lyžařské vleky Idyla a Košťálka přímo v Janských Lázních. Protože jízdenky s čárkovým kódem si můžete koupit pouze v centrální pokladně v dolní a horní stanici lanovky, mají poslední dva jmenované vleky i vlastní lístky. Snadnější orientaci umožňuje právě vydaná mapa areálu.

V dolní stanici lanovky najdete informační centrum zajišťující lyžařskou školu, zprostředkování ubytování, směnárnu, letní průvodcovskou službu, organizaci jednodenních zájezdů v Krkonoších a okolí. Vedle toho je tu prodejna zimního sportovního zboží a půjčovna sjezdařských a běžeckých kompletů i snowboardů. V dolní i horní stanici je rychlé občerstvení. Pohodlí vám zajistí i úschovna zavazadel a zamykací stojany na lyže. Na léto plánuje společnost v horní stanici otevření restaurace s terasou. Lanovkou můžete vyjet i se svým horským kolem. Vrchol Černé hory je díky lanovce už téměř 70 let ideálním místem pro letní i zimní aktivity krkonošských hostů.

Zjednodušený ceník - zima 1996/1997 dospělí/děti do 130 cm

1 jízda/zpáteční 50/80//30/40, 5 jízdy - platí 3 dny 200//130

10 jízdy - platí 3 dny 350//250, 1 den celý/od 10 hodin 250/200//190/160,

2 dny/3 dny 450/650//360/520, 6 dní/7 dní 1.250/1.350//1.000/1.080 Kč

Kabinová lanovka z Janských Lázní na Černou horu, provozuje MEGA plus s.r.o., tel. (0439) 942 152, 946 54, půjčovna sportovních potřeb 946 62, informační centrum 94 686 - domluvíte se i německy, lyžařští instruktoři provádějí výuku také v němčině a angličtině, SKI areál Černá hora - kabinová lanová dráha je v provozu denně od 8 do 16 hodin, výjimečně může být v úterý dopoledne prováděna nezbytná údržba, lyžařské vleky areálu jsou v provozu od 9 do 16 hodin. Centrální parkoviště je přímo u dolní stanice lanovky.

Dalekohled u Zlaté výhlídky, 1898.

Rozhledna u Zlaté výhlídky, 1906.

Černá bouda s rozhlednou, 1928.

Přemění se sloup staré lanovky na rozhlednu? 1929.

V Janských Lázních se prolínají a vzácně doplňují tři důvody, které sem hosty přivádí - léčení, sport a pobyt v horách. Takovým spojením se může pochlubit jen málo míst v Evropě. Je dobře, že termální prameny vytryskly pod krásnou Černou horou, která patří do daleko široko nejvyššího pohoří. To je dnešní pohled, protože ve středověku, odkdy jsou prameny využívány, bylo horské prostředí spíše překážkou. Zásahu na přeměně léčivé studánky na skutečné lázně mají Schwarzenberkové, kteří kolem dvou termálních pramenů v druhé polovině 17. století vystavěli nejméně 25 obydlí včetně lázeňského domu a nezbytného hostince. Bylo to před rokem 1685, odkdy sem pravidelně přijíždějí hosté a proto můžeme tradici místních lázní označit za více než třísetletou. Až mnohem později začali lidé pro potěšení vystupovat na hory. Ve větším měřítku Janské Lázně začali turisté navštěvovat před sto lety. Letní hosté a o dvacet let později i lyžaři našli útočiště především v chalupách, boudách, pensíonkách a hotelech mimo lázeňské centrum, nejčastěji na svazích Černé hory. Symbolem propojení lázní, turistiky a lyžování je zdejší lanovka. Ta původní, z roku 1928 byla jedinečná tím, že vyjížděla do výšky 1290 metrů nad mořem přímo z janskolázeňského náměstí. K dolní stanici staré lanovky, dosud stojící mezi Lázeňským domem a hotelem Terra, to je od kolonády necelých 200 metrů. Jízda kabinkou pro třicet lidí trvala 14 minut, takže už před sedmdesáti lety se host mohl dostat za čtvrt hodiny ze středu Janských Lázní na vrchol Černé hory. Přestavbu nejstarší české lanovky si nevyžádal jenom technický stav zařízení, ale i nárůst automobilové dopravy. Ve chvíli, kdy do hor přijíždělo stále více hostů vlastním vozem, byla dolní stanice lanovky bez parkoviště ve středu města problémem. Proto dnešní lázeňští hosté musí ke stanici nové lanovky vystoupat 750 metrů. Zato je náměstí místem klidu a lázeňské pohody a turisté i lyžaři najdou přímo u lanovky dostatečně velké parkoviště.

O JANSKOLÁZEŇSKÉM ROZHLÍŽENÍ

Atrakcí pro lázeňské hosty i turisty jsou v Janských Lázních výhledy na hory i do dalekého Podkrkonoší. Již v minulém století využili provozovatelé hostinců zájmu hostů o poznávání dalekého okolí a na nejvhodnějších místech byly postaveny první rozhledny. Příjemná procházka často zavedla lázeňské hosty přes Rudolfovo údolí na hřeben Janského vrchu. Zdejší výhled do kraje vylepšoval nejprve dalekohled zabudovaný na terase hostince Zlatá výhlídka. Po roce 1900 byl na svahu pod domem obnoven les a jak dorůstal, byla vyhlídková věž z rovných kamenů postupně zvyšována. Dnes je tu vysoká lesní stěna a někdejší atrakci připomíná jen pojmenování hostince i celé lokality Zlatá výhlídka. Krátkou dobu stála vysoká dřevěná rozhledna také nedaleko odtud u Janské boudy. Na její existenci upozornily jen staré pohlednice, ale zdejší výhled do kraje zůstal krásný dodnes.

Hlavním místem janskolázeňského rozhlížení je Černá hora. Na jih vysunutá vysoká hora umožňuje výhled nejen na hlavní krkonošský hřeben, ale i daleko do vnitrozemí. Když Robert Bönsch na Černé pasece přestavěl svou letní boudu na hostinec, připevnil na terasu velký dalekohled nasměrovaný na Sněžku a okolní kopce. Někdy kolem roku 1900 při rozšiřování Černé boudy umístil dalekohled na novou dřevěnou rozhlednu, která sloužila až do roku 1928. Čtyřpatrová Sokolská bouda, postavená v letech 1929 až 1930, měla na zadní části střechy malou terasu, sloužící jako rozhledna. Bylo odtud vidět ke Sněžce a přes hřeben střechy na jih do kraje. Ovšem, kdo zažil výhled z ochozu televizního vysílače na vrcholu Černé hory potvrdil, že právě tady je nejkrásnější rozhlížení v celých Krkonoších. Je jen škoda, že není a asi nikdy nebude zpřístupněno veřejnosti. Jedna možnost tu přece jen zůstává. Při likvidaci staré kabinové lanovky byl nedaleko Sokolské boudy ponechán jeden široký nýtovaný sloup, z něhož je také pěkný kruhový výhled. Zastím se o jeho úpravě na rozhlednu jenom mluvím, ale možná se někdo nápadu ujme. Do té doby se musíme spokojit s rozhledem na jih od Sokolské a na sever od Černé boudy.

DVĚ VĚŽE JSOU SYMBOLEM TOLERANCE

Krkonošský kraj býval ještě v 16. a 17. století evangelický, především luteránský. Po osudné porážce českých stavů v bitvě na Bílé Hoře v roce 1620 zasáhla násilná rekatolizace nejen Jednotu bratrskou a věřící pod obojí, ale i luterány žijící v německy mluvících oblastech Českého království. Kvůli silnému nátlaku katolické církve mnoho věřících odešlo do sousedního Slezska. Mnozí krkonošští horalé si přes útlak protestantskou víru svých předků udrželi až do 18. století.

Můžeme předpokládat, že větší dřevěná kaple, známá z nejstarších obrázků Janských Lázní, založená u termálního pramene už v roce 1516, byla původně také protestantská. Na jejím místě byla postavena kolem roku 1820 další část hlavního Lázeňského domu čp. 1 s vestavěnou novou kaplí. Dodnes to připomíná malá věžička s hodinami na Lázeňském domě. S rozvojem lázní přibývali hosté ze Saska a Slezska, tedy ze zemí s velkou evangelickou tradicí. Ti přivezli do východních Krkonoš odtud kdysi vyhnanou protestantskou víru zpět. V lázeňské kapli se však konaly jen katolické bohoslužby a evangelíci se museli spokojit s prostorami lázeňského sálu. Postupem času tito hosté založili společně s obyvateli zdejšího kraje spolek pro stavbu evangelického kostela. Za počátek těchto snah můžeme považovat benefiční koncert v roce 1868, který přinesl částku 4 000 zlatých. Základní kámen byl položen v roce 1873 a stavba trvala pro nedostatek financí celých šest let. Evangelický kostel, slavnostně otevřený 31. srpna 1879, byl jediným kostelem v Janských Lázních až do roku 1885. Teprve tehdy přibyl katolický kostel na druhé straně údolí. Ve stejném roce se evangelický kostel dočkal dvou zvonů, ten větší daroval dokonce německý císař Wilhelm. Pro janskolázeňské hosty byla postavena i židovská modlitebna. Po té zbyly jen schody mezi lázeňskými domy Evropa a Zlatá Kotva, protože byla nacisty v roce 1938 vypálena. Tak do současnosti připomínají tolik potřebnou lidskou toleranci už jen dvě věže janskolázeňských kostelů.

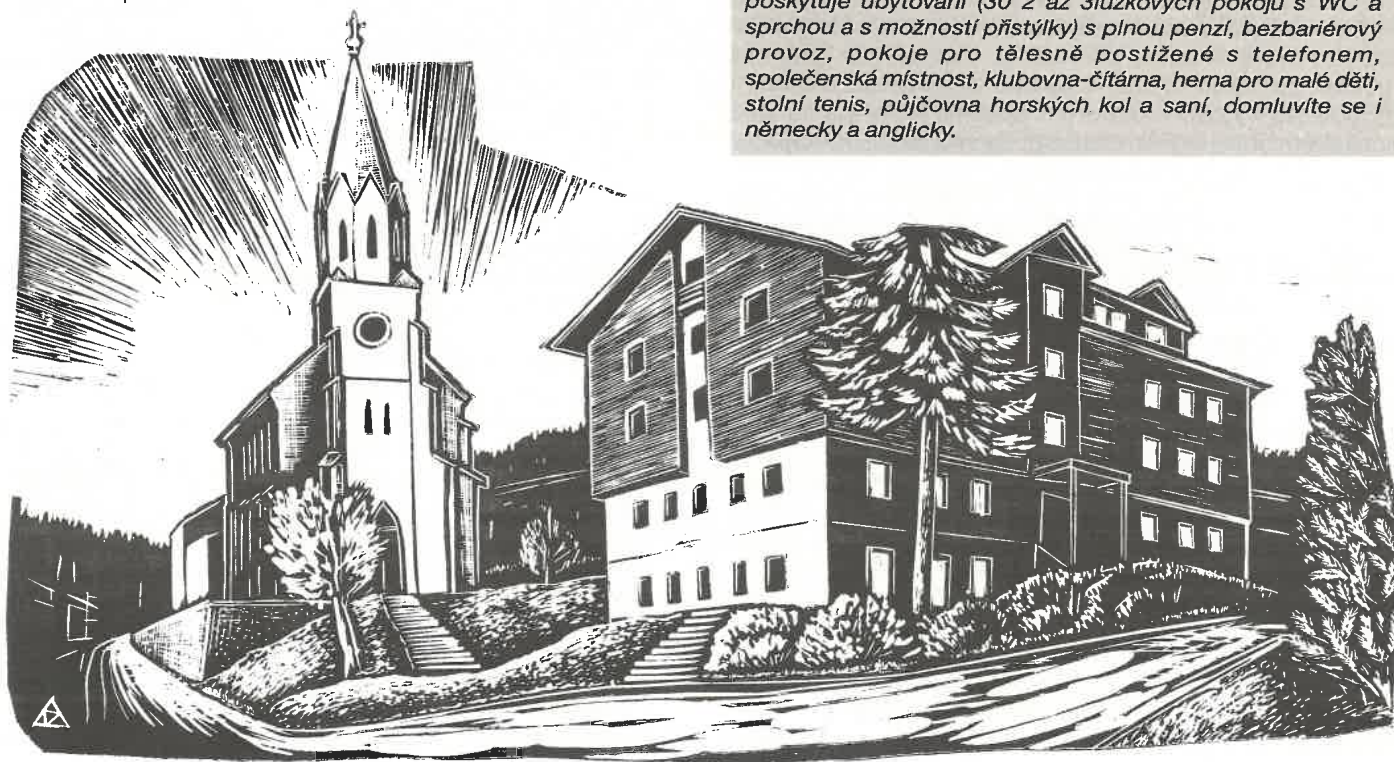
Evangelický kostel kromě bohoslužeb pořádá řadu kulturních akcí. Zažili jsme tu pěkné chvíle při koncertech relaxační a meditační hudby. Zdejší prostředí a výborná akustika jim dává krásnou atmosféru. O konání koncertů se dozvíte vždy předem z plakátů městského kina Vlast nebo z poutačů.

SOLA FIDE

Sola fide - Pouhou vírou - toto evangelické Lutherovo heslo dalo jméno církevnímu domu v Janských Lázních. Dům najdete po pravé straně silnice stoupající z náměstí. Dům i kostel patří Českobratrské evangelické církvi, což ale neznamená, že by byl uzavřen ostatním křesťanský smýšlejícím lidem. Právě naopak. Na společné křesťanské bohoslužby jsou zváni všichni z blízkého i dalekého okolí. Konají se každou neděli v půl deváté a bývají i česko-německé. Kromě toho interier kostela přímo láká k pořádání komorních koncertů, divadelních představení či společných tichých setkání. Na první pohled poměrně velký dům Sola fide uvnitř překvapí svou útulností a až rodinnou atmosférou. Můžete sem přijet i s úplně malými dětmi. Mají tu pro ně postýlky, židličky, hernu a především trpělivost. Dům je bezbariérový, s výtahem. Na některých pokojích je telefon a pokoje jsou vybaveny tak, aby spolehlivě sloužily tělesně postiženým a starším lidem.

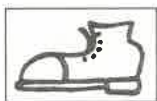
Sola fide je církevní dům s církevním programem. Kromě bohoslužeb a biblických hodin se v příjemném prostředí klubovny pořádají i různé přednášky a besedy. Hosté si zde mohou vypůjčit horská kola, jednou týdně je jim k dispozici tělocvična a v případě zájmu i bazén. Přijďte si odpočinout do hezkého lázeňského městečka. Vyhovuje vám klidný večer strávený v klubovně nebo v létě na terase ve společnosti nových přátel? Toužíte prožít nejen aktivní sportovní dovolenou, ale zastavit se na chvíli, zazpívat si před jídlem, rozjímat? V tom případě je Sola fide právě pro vás.

Církevní dům SOLA FIDE, Janské Lázně, PSČ 542 25, správce ing. Miroslav Cejnar, tel. a fax (0439) 875425 poskytuje ubytování (30 2 až 3lůžkových pokojů s WC a sprchou a s možností přistýlky) s plnou penzí, bezbariérový provoz, pokoje pro tělesně postižené s telefonem, společenská místnost, klubovna-čítárna, herna pro malé děti, stolní tenis, půjčovna horských kol a saní, domluvíte se i německy a anglicky.

Horské městečko na úpatí nejvyšších krkonošských vrcholů se proslavilo především díky dávné touze poutníků stanout na nejvyšším vrcholu Čech a Slezska. Když máte štěstí a zastihnete na vrcholu Sněžky jasné počasí, jste odměněni jedinečným pohledem daleko přesahujícím rámec Krkonoš a nejbližšího okolí. Nejčastěji Sněžku zdoláte sedačkovou lanovkou, která je v provozu již bezmála padesát let, ale když se ve zdejší kraji zdržíte déle, poznáte i jiné krásné cesty. Většinou „jednoodpoledních“ hostů totiž unikne skutečnost, že Pec pod Sněžkou mimo návštěvy kouzelného nejvyššího vrcholu umožňuje mnohé další sportovní, turistické i kulturní zážitky.

Město Pec pod Sněžkou vzniklo spojením samotné Pece a Velké Úpy. Dohromady v obou dílech je v hotelech, pensionech, horských boudách i rodinných domech více než osm tisíc lůžek. Můžete si vybrat ubytování přímo v centru, na okolních stráních nebo na romantických odlehlých místech v horách. Ale jestli si chcete připravit pobyt v zajímavých termínech, mezi které patří kromě posledního týdne v roce také celý únor, březen a oba měsíce letních prázdnin, musíte se o ubytování zajímat v dostatečném předstihu. Naopak, když do Pece přijedete bez rezervace, pomůže vám při zajištění ubytování kromě informačních center i elektronický informátor u Hospody Na Peci ve středu města.

Nejoblíbenější vycházková trasa vede po celoročně průchodné cestě Obřím dolem ke kapličce z roku 1872. Další úsek vedoucí až k bývalé Obří boudě je zpravidla v zimě uzavřen. Ještě před postavením lanovky na Sněžku tudy vedla nejčastěji užívaná letní výstupová trasa na vrchol nejvyšší české hory. Výstup z Pece od parkoviště U kapličky na Sněžku tudy trvá 2,5 až 3,5 hodiny. Pro krátkou vycházku je příjemná celoročně otevřená cesta mezi Obřím a Modrým dolem. Okruh krásnou přírodou je vhodný i za špatného počasí. Za návštěvu stojí v sezóně otevřené občerstvení v boudě Na výsluní v Modrém dole (kulturní památka s interiérem pravé horské chalupy). Se zacházkou ke kapličce vám v létě zabere asi dvě hodiny.

Trasy pro běžkaře udržuje pravidelně rolba z lyžařského areálu SKI Pec. Nejdelší vede od Zahrádek k Lesní boudě, kam můžete snadno sjet i z Hnědého Vrchu, dále po trase plynovodu kolem Tetřevích bud a po svážnici zařzlé do úbočí Liščí hory. Letos poprvé vede upravovaná stopa až k Bufetu Na rozcestí a tím i zpřístupňuje přejezd z Pece do Špindlerova Mlýna (str. 20). Druhá trasa je upravovaná z Javoru přes Věbrovy boudy k Pražské (sem vede i upravovaná spojka ze Zahrádek) a Kolínské boudě a dál až na Václavák pod Černou horou, kde navazuje na upravované stopy kolem Černé a Světlé hory (str. 9). Úpravu krkonošských tras koordinuje Správa KRMAP, která se také podílí na jejich označení malými barevnými trojúhelníky.

Cykloturistické trasy jsou vyznačeny v terénu dřevěnými sloupky se symbolem cyklisty a číslem konkrétní trasy. Protože některé hřebenové cesty jsou pro cyklisty uzavřeny, je dobré připravit si túru podle Velké cykloturistické

mapy Krkonoš v měřítku 1:75 000. Mapu vydalo nakladatelství SHOCARD a je doplněna malým česky, polsky, německy a anglicky psaným průvodcem. V okolí Pece a Velké Úpy najdete v husté síti lesních cest spoustu možných okruhů i zajímavých cílů. Nově je pro cyklisty otevřena cesta s největším zdejším stoupáním přes Richterovy boudy na Výrovku, k Bufetu Na rozcestí, přes Zadní a Přední Rennerovky na Dolní vodovodní cestu a přes Lesní boudu a Zahrádky zpět do Pece.

Vášim hlavním programem je určitě lyžování nebo letní turistika, ale jistě vyjdete za další zábavou. Možná vám při přemýšlení o programu pomůže přehled některých aktivit ve dvou hlavních sportovních centrech v Peci pod Sněžkou.

Sport klub TOKO ve středu města je otevřen denně v plné sezóně od 10 hodin dopoledne do dvou hodin po půlnoci. V mezisezóně otvírají až ve 13 hodin. Fitness centrum je plně vybaveno moderními posilovacími stroji, ale najdete v něm i stroje lehčího kalibru: běhací pás, schody a rotoped. S partnerem si zahrajete stolní tenis. Na tělocvičnu přímo navazuje sauna, solárium a masáž. Když si koupíte alespoň třídní jízdenku na vleky SKI Pec, máte jednu návštěvu fitness centra zdarma. Kuželník se dvěma drahami a s automatickým ovládáním kuželek najdete v hlavní hale v prvním poschodí.

Sport centrum v hotelu Horizont láká především krytým plaveckým a malým vířivým bazénem (whirlpool). Také tady je veřejnosti přístupná posilovna, sauna, solárium, masáž a sportovní hry squash, ricochet a moderní kuželník. Sport centrum je otevřeno denně od 8 do 11 a od 14 do 22 hodin. Služby v hotelu Horizont doplňuje kosmetika a kadeřnictví. Návštěvu šestnáctimetrového plaveckého bazénu v hotelu Energetik na Hnědém Vrchu si musíte předem dohodnout (96 2468).

Večerní lyžování zpravidla do 21 hodin máte v ceně denní jízdenky v areálu SKI Pec na vleku ESO u Žižkovy boudy a U lesa na Zahrádkách. Novinkou je večerní lyžování v centru Pece na Velké Pláni od 18 do 21 hodin.

Kulečnickové stoly, pool billiard (s dírami) a také v Čechách tradiční karambol (bez děr) jsou v kavárně hotelu Horizont, ve Sport klubu TOKO a ve Velké Úpě v herně Radium centr a v kavárně hotelu Hela.

Tancovat při živé hudbě můžete v plné sezóně denně v hotelu Horizont a jednou týdně v hotelu Hela. Pravidelné diskotéky jsou v sezóně ve vinárně Kovárna, v Radium centru, bez vstupného ve Sport klubu TOKO a s tvrdší muzikou ve vinárně Bohatýr.

Koně se saněmi nebo s kočárem najdete každý den nad parkovištěm U kapličky v centru Pece. Vyjížďku s dvouspřežím například ke kapličce do Obřího dolu nebo po Staré silnici do Velké Úpy si můžete i předem objednat (Petr Černý, tel. 96 2464). V pension U modřínů ve Velké Úpě provozují jízďárnu. Na krátké i několikahodinové vyjížďky v sedle jsou připraveni čtyři koně. Trasu a čas si dohodnete s panem Kašpárkem osobně nebo telefonicky (96 2459). Vyjížďky v sedle i se saněmi jsou v zimě závislé na počasí a hlavně na množství nového sněhu.

Ekologické muzeum při cestě do Obřího dolu je otevřeno v plné sezóně denně mimo pondělí v době od 8 do 15 hodin s hodinovou polední přestávkou.

Osada Obří Důl byla založena horníky už v roce 1511 a je nejstarší trvale osídlenou částí Pece pod Sněžkou. Horské údolí Obří důl sevřené z jedné strany Růžovou horou a Sněžkou, z druhé strany Studniční horou nabízí nejkrásnější přírodní scenerie v Krkonoších. Proto vás sem Veselý výlet zavedl již několikrát, ale ani zdaleka jsme nevyčerpali všechny náměty a zajímavosti, které toto krásné a památné místo nabízí. Stoleté výročí veliké krkonošské katastrofy je především v Obřím dole spojeno nejen se vzpomínkou na lidské oběti a škody, ale také s poučením pro příští generace.

I v Obřím dole byla noc z 29. na 30. červenec 1897 plná hrůzy a zkázy.

Před tímto datem přšlo již 14 dní, z toho poslední dva dny nepřetržitě. Během několika osudných hodin napršelo na Sněžce 250 milimetrů srážek. To znamená, že v oblasti Sněžky musela odtéct čtvrtmetrová vrstva vody. Nejen že se rozvodnily všechny toky, ale z prudkých a většinou neuváženě odlesněných svahů začaly sjíždět zemní laviny. Hned sedm jich dopadlo na horskou louku s čtyřmi chalupami za kapličkou v Obřím dole. Z toho dvě ohromné sem sjely až téměř z vrcholu Růžové hory. Ty také přinesly největší zkázu. Chalupa Johanna Mitlöhnera byla zcela rozdracena. Do sousední chalupy vrazila lavina plná kamení, bahna a klád tak prudce, že po smetení roubené světnice dopadla utřčená střecha zpět na místo, kde předtím dům stál. Třetí chalupu lavina těsně minula a ačkoliv ji dost poškodila, stojí dodnes. Když se Johann Mitlöhner ráno vrátil domů z Obří boudy, kterou hlídal v bouři proti poškození, nenašel nejen svou chalupu, louku a dobytek, ale jak brzy poznal ani ženu, obě děti a rodiče. Několik lidí zůstalo pod nánosem zeminy dodnes. Přestože v sousední smetené chalupě zachránili tři horaly, našlo v bahně během několika sekund smrt sedm osob. Jejich památku připomínají kamenná boží muka, která na místě strženého Mitlöhnerova domu brzy po neštěstí zřídila hraběnka Emma Czernin-Morzinová.

Zemní laviny vždy po sjetí na chvíli přehradily dno údolí. Po protržení bahnitých hrází se násobil účinek rozvodněné řeky Úpy vzniklými převalovými vlnami. Všechny louky osady Obří Důl byly zničeny a dno údolí překryl více než metrový nános kamení, bahna a zbytků roztržených kmenů. Dnešní cesta Obřím dolem je místy až o dva metry výše než ta původní. Zahlazeny byly i staré památky z dob zdejšího dolování rud a plavení dřeva.

STRUKTURNÍ MURY VZNIKAJÍ JEN VE VYSOKÝCH HORÁCH

Horské suťové proudy, které vznikají nad horní hranicí lesa a obsahují vedle drobných kousků zeminy obalené vodou i velké kameny, se odborně nazývají strukturní mury. I když to není úplně přesné, můžeme jim jednoduše říkat zemní laviny. V Čechách byly nalezeny pouze v Krkonoších a největší počet v Obřím dole. Přední krkonošský geomorfolog Vlastimil Pilous jich tady v roce 1972 popsal 35 a od té doby sjely ještě nejméně tři další. Většina z nich je zarostlá v lesích nebo již zahlazená následnou erozí, ale ty největší nemůžete přehlédnout. Mezi kapličkou a bývalou horskou kovárnou překročíte po mostě koryto zdejší největší strukturní mury. Je to ta, která v roce 1897 přinesla horalům smrt. Začíná až nahore na hraně Růžové hory, je dlouhá více než 750 metrů a dole široká 70 metrů. Jednu z nejmladších mur uvidíte z vyhlídky bývalé kovárny. Když se odtud podíváte na protější svah Studniční hory zaujmou vás skalnaté partie Čertovy zahrádky vlevo a Čertovy rokly vpravo. Ještě více vpravo sjela v roce 1974 dobře patrná strukturní mura, která prorazila les až na dno údolí. Nad vodárnou pro Sněžku, kde končí serpentiny, prochází turistická cesta přes další dráhu veliké zemní laviny. Ta se zřítíla při průtržích mračen s následnými povodněmi v roce 1882 a od té doby je zdejší povrch skalnatý a bez vzrostlé vegetace.

Starousedlíci tomuto místu říkali Blotinesfohrt, tedy Jablková klouzačka. Když se v zimě v roce 1885 vracel Augustin Richter, chalupník ze Studničních domků, od své dcery ze Slezska, uklouzl na tomto místě a zřítíl se 600 metrů až na dno Obřího dolu. Druhý den našli dřevaři nejprve rozkutálená jablka a teprve potom mrtvého horala. Jablková klouzačka přinesla smrt ještě dalším lidem, naposledy se tu zřítíli tři turisté v zimě 1992. Kvůli otevřené zledovatělé dráze staré strukturní mury nebo lavinovému nebezpečí je většinou v zimě horní část cesty Obřím dolem uzavřena.

Správa Krkonošského národního parku společně s Veselým výletem ke stoletému výročí katastrofy v Obřím dole a horním povodí řeky Úpy připravila upravenou malou expozici ve zdejší kapličce. Vedle uctění památky obětem zemních lavin si můžete prohlédnout dobové fotografie zachycující následky povodně i starý Obří důl.

Na loukách Vysokého Svahu, Muldy a Zahrádek v Peci pod Sněžkou se lyžuje už devadesát let. Dnes tu vedle krásné kulisy nejvyšších krkonošských hor a skvělých terénů najdete i upravené sjezdovky a moderní lyžařské vleky.

NOVÉ ZAHRÁDKY

Jako každý rok, najdete i letos v lyžařském areálu SKI Pec řadu zcela nových a vylepšených věcí. Hlavní novinkou je upravená sjezdovka a nový vlek na Zahrádkách. Moderní technologie dodaná renomovanou rakouskou firmou Doppelmayr vyveze za hodinu provozu tisíc lyžařů. Vlek je samoobslužný, nástup usnadňuje dvoukotva a delší lanko poskytuje dvojici lyžařů dostatek času na plynulý rozjezd. Stačí když napadne 20 centimetrů sněhu a sjezdovka na Zahrádkách založená na upravených horských loukách je dobře sjízdná. Díky severovýchodní expozici a nadmořské výšce je vlek na Zahrádkách v provozu dlouho do jara. Není výjimkou, když se tu lyžuje ještě koncem dubna.

Dalším vylepšením lyžařského areálu v Peci pod Sněžkou je rozšíření rychlého občerstvení o dvě nové provozovny. Jednu najdete až nahoře na konci lyžařského vleku na Zahrádkách, další v kulatém proskleném bistru Bull Bar u dolní stanice vleku Javor, kde můžete posedět až do 18 hodin. V lyžařském areálu je odbavovací systém s magnetickými kartami, který umožňuje volbu různých druhů jízenek a zároveň lyžování na kterémkoli zdejší vlek. Nově je do systému zapojen i lyžařský vlek Eso u Žížkovy boudy. Sem bylo rozšířeno večerní lyžování, takže v ceně denní jízenky můžete lyžovat už nejen na vleku Zahrádky III, ale i tady na Vysokém Svahu podle zájmu až do 21 hodin. Pro plynulejší odbavování lyžařů především po zahájení ranního provozu byly zdvojeny pokladny na Javoru a na Zahrádkách.

Lyžařský areál SKI Pec patří mezi nejlepší lyžařské sjezdové terény v České republice, přitom jízenky jsou ze čtyř velkých krkonošských lyžařských středisek v Peci pod Sněžkou nejlevnější. Jedenáct vleků o celkové délce téměř 7500 metrů přepraví 8100 lyžařů za hodinu. Různě náročné a dlouhé sjezdovky jsou před každodenním provozem perfektně upraveny třemi moderními rolbami. V areálu najdete úschovnu zavazadel a lyží, veřejné záchody, skiservis a půjčovnu lyží, rychlá občerstvení i restaurace. Všechny sjezdovky jsou při provozu pod dohledem Horské služby (tel. v Peci 2233).

1 Javor I - samoobslužný vlek s teleskopickými unašeči pro 1 lyžaře, délka 1019 m, převýšení 246 m, kapacita 900 osob/hod., středně náročná sjezdovka

2 Javor II - vlek s obsluhou, unašeče pro 2 lyžaře, kap. 560 os.

3 Hnědý Vrch - samoobslužný vlek s unašeči pro 2 lyžaře, délka 1194 m, převýšení 315 m, kap. 1100 os., středně náročná sjezdovka

4 Vysoký Svah (Smrk) - vlek s obsluhou, unašeče pro dva lyžaře, délka 812 m, převýšení 150 m, kap. 870 os., snadná sjezdovka

5 Zahrádky I - vlek s obsluhou, unašeče pro 2 lyžaře, délka 895 m, převýšení 225 m, kap. 670 os., středně náročná sjezdovka

6 Zahrádky II - samoobslužný vlek s teleskopickým unašečem pro 1 lyžaře, délka 380 m, převýšení 80m, kap. 560 os., středně náročná sjezdovka

7, 8 Klondike I a II - samoobslužné vleky s teleskopickými unašeči pro 1 lyžaře, délka 360 m, převýšení 60 m, kap. 560 os., snadná sjezdovka

9 Zahrádky III (U lesa) - samoobslužný vlek s teleskopickými unašeči pro 1 lyžaře, délka 350 m, převýšení 60 m, kap. 560 os., snadná sjezdovka, večerní lyžování

10 Na muldě - samoobslužný vlek s teleskopickými unašeči pro 1 lyžaře, délka 550 m, převýšení 100 m, kapacita 800 os., středně náročná sjezdovka

11/ ESO - samoobslužný vlek s teleskopickými unašeči pro 1 lyžaře, délka 320 m, převýšení 115 m, kapacita 620 os., středně náročná sjezdovka, večerní lyžování.

SKI Pec a.s., Pec pod Sněžkou (PSČ 542 21)
ředitel František Vambora, tel. informace (0439)
96 2380, vedení areálu 96 2475, tel. a fax 96 2385,
provozní doba 9 - 16 hodin, od 15.2.1995 do
16.30.

ZIMNÍ SEZÓNA 1996 - 1997

 Fitness	Hlavní sezóna 24. 12. 1996 - 31. 3. 1997		Mimo sezóna 15. 11. 1996 - 23. 12. 1996 1. 4. 1997 - 27. 4. 1997	
	Dospělí	Děti	Dospělí	Děti
1 jízda	40	40	30	30
dop. 9 - 13 hod.	200	150	150	100
od 11 hod.	250	200	170	140
od 12 hod.	220	170	150	120
od 13 hod.	190	150	130	110
od 14 hod.	170	130	120	100
večer 16 - 21 hod.	120	100	120	100
1 den	300	190	240	160
2 dny	540	320	430	250
3 dny 1 x	780	450	610	340
4 dny 1 x	1000	570	780	420
5 dnů 1 x	1200	680	940	490
6 dnů 2 x	1360	770	1070	560
7 dnů 2 x	1500	860	1200	620
5 ze 6 1 x	1250	730	1000	550
6 ze 7 1 x	1400	810	1200	580
14 ze sezóny	3000	1400	3000	1400
sezóna foto	5500	3500	5500	3500

Poznámka : Ceny v Kč. Provozní doba 9 - 16 hodin, od poloviny února do 16.30 hodin. Děti do 10 let. Večerní lyžování je v ceně denní jízdenky. Možnost zakoupení jízdenky na kterýkoliv den (předprodej). Návštěva Fitness v ceně, od tří denní jízdenky u firmy TOKO.

Pokladny jsou otevřeny již 15 minut před zahájením provozu, na sezónní skipas potřebujete vlastní fotografii, provozovatel vleků si vyhrazuje právo uzavřít vleky a sjezdovky při provozních poruchách, nadměrné rychlosti větru, výpadku elektřiny a podobně (v těchto případech nevzniká právo na vrácení jízdného), na jízdence uvedený zákaz lyžování mimo upravované sjezdovky není svévolným omezováním lyžařů, ale nezbytným opatřením pro obnovu lesa v okolí sjezdovek (především na Hnědém Vrchu a Javoru).

it CENTRUM

obchodní dům ve Vrchlabí

Při prohlídce města Vrchlabí nemůžete minout jediný obchodní dům v regionu Krkonoš. Hned po příjezdu vás láká k posezení letní zahrádka navazující na zámecký park. Letošní novinkou jsou speciality připravované na grilu. Moderní pětipodlažní obchodní dům IT Centrum je snadno přístupný i autem. Pod náměstím je podzemní parkoviště, ze kterého se vchází do supermarketu. Veliká nabídka potravin je zpestřena prezentací novinek včetně ochutnávkových výrobků. Celým přízemím prochází pasáž, ve které najdete zlatnictví Niké, prodejnu skla a porcelánu i květinářství Flora rozšířené o prodej keramiky, košíků, sekaček na trávu, zahradkářského nářadí, venkovního nábytku i bazénů. V přízemí je prodejna pečiva spojená s rychlým občerstvením. Ve vedlejší cukrárně ochutnáte místní cukrářské výrobky i dobrou kávu. Moravské víno nebo tradiční české pivo si dáte k některé specialitě místní kuchyně nebo k pizze ve Snack baru u vchodu z náměstí. V pasáži je i bankomat, směnárna a telefonní automat.

Eskalátory vás vyvezou do prvního patra. Najdete tu vše z oblasti módy: oděvy, obuv, textil a kosmetiku. Druhé patro patří především velkému prodeji sportu s výběrem mnoha známých značek lyží, bot, a dalších lyžařských potřeb včetně rozšířeného prodeje snowboardů i se speciálním oblečením. Je tu sportovní vybavení i pro další sporty, třeba i horolezecké potřeby, rotopedy, posilovací stroje a nářadí. Ve druhém patře je i prodejna elektroniky se zastoupením světových značek, pro které je obchodní dům autorizovaným prodejcem. Vybrané zboží můžete zakoupit i na splátky.

Součástí IT Centra je stylová restaurace se 130 místy u stolu, tanečním parketem, barem.

IT Centrum - obchodní dům ve Vrchlabí, tel. ústředna (0438) 294 111, informace 294 163, fax 23737. Parkoviště je otevřeno denně od 7.00 do 20.30 hodin, v sobotu a v neděli do 14.00. cena 20 Kč/hodinu, parkovací známka na celý rok 1996 je za 80 Kč. Supermarket je otevřen ve všední dny od 7.00 do 19.30, v pátek do 20.00, v sobotu v době 7.00 - 14.00, v neděli 8.00 - 12.00. V neděli je otevřen i Snack-bar a restaurace od 10.00 do 22.00. Jednotlivá oddělení obchodního domu jsou otevřena od 9.00 do 18.00, v sobotu 8.30 - 12.30.

Hradní společnost Aichelburg si vytkla za cíl nejen obnovit a zpřístupnit lesní hrádek Aichelburg, ale také připravit pro návštěvníky vycházkové trasy plné poznání a pocitu z objevování hezkých míst. Při sbírání informací ze zdejšího kraje jsme požádali, při příležitosti jejich návštěv ve Veselém výletu, dva potomky majitelů maršovského panství o přispěvky. Historik umění Dr. Vla-

dimír Aichelburg nám z Vídně poslal několik episod ze života Bertholda Aichelburga. Povídání Alexandra Czernin-Morzina, nejstaršího syna posledního majitele vrchlabského a maršovského panství není jen výletem do jeho dětství v Krkonoších, ale i aktuálním smířlivým gestem pro dnešní obyvatele tohoto kousku české země. Malou část z jejich vyprávění jsme pro vás vybrali.

BERTHOLD HRABĚ Z A NA AICHELBURGU,

vyprávění z jeho života (1823 - 1861)

Vladimír Aichelburg

Berthold byl prvorozeným z 16 sourozenců. Ještě před svatbou převzal od svého otce Alphonse Gabriela Aichelburga oficiálně panství Maršov, jak bylo v závěti jeho zemřelé matky určeno. V roce 1845 vstoupil jako kadet do c. k. dragounského pluku arciknížete Jana. Berthold byl s jednotkou občas ubytován také v Moru, ležícím západně od Budapešti. Ale v roce 1847 najednou opustil vojenskou službu. Důvodem byla dívka, do které se během zdejších vojenských cest vášnivě zamiloval. V téže roce se v Temešváru s Theodorou Ernestinou Schulpovou oženil a spolu se usadili na maršovském zámku.

Aby se sám informoval o životních poměrech zdejšího lidu, navštěvoval, někdy i se svou ženou, horské dvory a chalupy. Postupně se zcela integroval do krkonošského veřejného života. Sám slavnosti nijak nemiloval a žil skromně, ale zábavy obyvatelstva navštěvoval rád. Naopak hraběnka Theodora se v chladném podnebí Krkonoš necítila doma a toužila po slunných, širých Uhrách. Také místní lidé ji zřejmě moc nerespektovali. Ráda nosila tehdy již staromódní krinolíny, které nepřímo zavinily i Bertholdovu smrt.

Večer 12. května 1861 chtěl Berthold s rodinou navštívit v Maršově divadelní představení v Pivovarském dvoře (Brauhoferu). Aby Theodoru v jejích širokých šatech poškádlil, objednal v její přítomnosti osm, místo čtyř lístků. Ale lokaj vtíp nepochopil a koupil opravdu osm lístků. Když Berthold a Theodora přišli večer do plného sálu, viděli, že nezbyla místa pro zástupce místních úřadů. Představený okresu a hlavně jeho žena, byli hluboce dotčeni. Theodora udělala kvůli tomu před všemi scénu, která se ještě vystupňovala, když se Berthold představenému omluvil. Pozval ho, ať si přisednou vedle něho na volná místa. Theodora, dotčena ve své pýše vyběhla ze sálu a před zámkem chodila rozrušena sem a tam. Od Bertholda chtěla, aby představeného okresu okamžitě vyzval na souboj. Jinak že se do zámku již nevrátí a odjede do Uher. Namísto, aby tehdy Berthold i jen na oko nechal okamžitě zapřáhnout, celou noc vůbec nespál.

Uklidněná Theodora poslala druhý den v poledne k Bertholdovi guvernantku Edithu Aichelburgovou, aby je usmířila. Ta ovšem dokázala pravý opak a když uviděla Bertholda hledat pistoli, běžela pro hraběnku. Obě dorazily ke dveřím pracovny, když padl výstřel. Berthold se střelil přímo do srdce. Bylo 13. hodin 13. května 1861, zemřel ve věku 37 let. Theodora utekla na Nové Zámky u Hostinného k hrabatům Deymovým, a dlouho si zpět do Maršova netroufala. Při návštěvě Bertholdovy sestry Pauliny na Nových Zámcích jí řekla: „Jsem vražedkyně tvého bratra“.

Aby Berthold mohl být církevně pohřben, napsal předseda lékařské komise, že „hrabě jednal v důsledku duševního rozrušení, kterému chyběla klidná úvaha“. Farář do úmrtní matriky uvedl: „Nejdobrotivější patron kostela, zemřel v důsledku chronického zánětu mozkových blan“.

Berthold byl pohřben za účasti veškerého obyvatelstva údolí Úpy na maršovském hřbitově v hrobce, postavené v tehdy moderním novogotickém stylu. Jak byl Berthold u svých zaměstnanců vážen se potvrdilo podle úmyslu, postavit mu pomník. V souladu s jeho charakterem se nemělo jednat o nějakou pyšnou sochu, ale o veřejnosti sloužící a do krajiny zapadající novostavbu romantické zříceniny starobylého hrádku. Při jejím otevření 9. srpna 1863 dostal lesní hrádek jméno „Aichelburg na Bertholdově výšině“.

PO PADESÁTI LETECH

Alexander Czernin-Morzin

Narodil jsem se před šestašedesáti lety na zámku ve Vrchlabí. Moji rodiče, Jaromír a Martha byli v té době majiteli panství Maršov a Vrchlabí. V obou místech byly zámky a k majetku patřilo osm tisíc hektarů lesů ve východních Krkonoších. Panství přešlo do rodiny Czerninů poté, co se můj praděd v roce 1853 oženil s Aloisí Morzinovou poslední členkou tohoto rodu.

Na prvních osm let života mi mnoho vzpomínek nezůstalo. Většinou jsem je prožil na zámku ve Vrchlabí. Kolem něj byl krásný park, kde jsem si hrál s oběma svými bratry. Park zůstal dodnes oázou klidu a strom na který jsme ke zděšení naší matky pořád lezli je o hodně vyšší než tenkrát. Zámekový rybník je dosud rájem vodních ptáků hledajících v něm potravu, ale já si pamatuji, že se využíval především v zimě jako zásobárna ledu. Velkými pilami byl led řezán na bloky a převážen na saních tažených koňmi do takzvaného ledového domu. V zámku se nezměnila vstupní hala, obrazy posledních medvědů dosud fascinují návštěvníky. Do Vrchlabí jsem chodil do národní školy předtím, než jsme se my tři bratři museli po rozvodu rodičů přestěhovat s matkou do Vídně.

Když jsme se poprvé do Vrchlabí vrátili, bylo to před čtyřmi roky, pohltila mne vlna vzpomínek. Dorazili jsme do města a já mohl říci své ženě Christině - „Teď přijde vlevo hlavní silnice a pak náměstí s nádherným podloubím! „ a to všechno bylo po pětadesáti letech.

Vzpomínka na Maršov mám mnohem víc, protože sem jsem se vracel mnohokrát zas a znovu až do roku 1945. To už mi bylo patnáct a člověk si v tom věku události a místa přece jen lépe vstřípí do paměti. Můj otec byl z Maršova vyhnán německými nacionálními socialisty, panství bylo během posledních válečných let přepsáno na nás syny a naše

Podoba maršovského zámku v době Aichelburgů.

matka byla přinucena přestěhovat se zpět do Maršova. Zámek byl v té době obehnan zdí a měl velkou kovovou bránu. Ta byla za války odmontována a roztavena na kanóny. Když jsem si letos v březnu (1996) díky povolení maršovské radnice mohl opět prohlédnout všechny místnosti zámku, uvědomil jsem si že budova „voní“ dosud téměř stejně jako před padesáti lety. Představil jsem si ta mnohá srnčí a jelení parozí na zdech. V Maršově nebyl žádný ledový rybník, ale v zahradě u starého pivovaru jsme mívali velkou konstrukci, kam se v zimě stříkala voda a zmrzlá se potom přepravovala do blízko postaveného ledového domu s metrovými zdmi. Ty zdi byly vyplněné pilinami, aby se dosáhlo dobré izolace a led se udržel přes celé léto až do další zimy.

V obci je stále stará národní škola, nový kostel a starý hřbitovní kostel. V Temném Dole jsou ještě budovy staré papírny z nichž to vždycky hrozně páchlo. A ty nádherné lesy kolem. Jako chlapec jsem směl doprovázet svého otce občas při lovu - můj první srnec padl na Černé hoře a jsem si jist, že bych ještě dnes našel to místo. Doprovázel mne tenkrát lesník Stettin, kterého jsem velice obdivoval. Velká Aupa i Malá Aupa nyní Úpa byly tehdy dostupné jen po úzkých obyčejných cestách. Za autem jsme vezli přívěs s generátorem na dřevný plyn. Naši dva šetlendští poníci Max a Moritz zapřažení před vozem však byli spolehlivější.

A Krakonoš? Můj otec mi ukázal, kde bydlí! Bylo to blízko Pomezních Bud a jen několik kilometrů od místa, kde na Janových boudách dosud žije poslední původní hospodář pan Kneifel, více však nebud vyraženo!

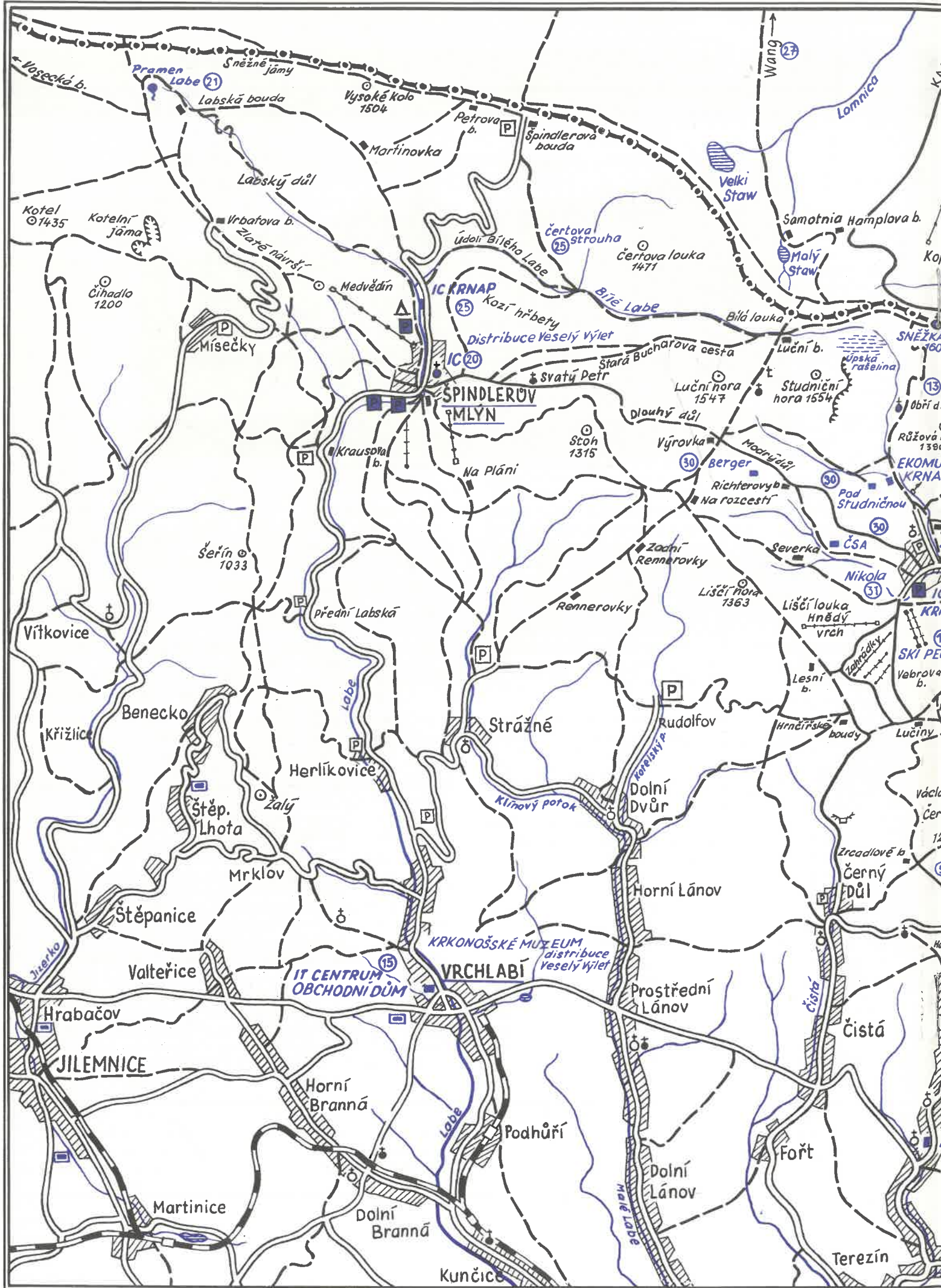
Padesát let - citově laděný návrat do dávného domova mne naplnil radostí, nikoli smutkem. Původní panství se stalo Krkonošským národním parkem a to k blahu všech návštěvníků. Zámek a park ve Vrchlabí slouží této instituci a městu. Snad i zámek v Maršově najde brzy nové uplatnění a nabídne lidem opět domov. Krkonoše jsou krásným místem na naší Zemi.

Panství Maršov zahrnovalo dnešní obce a osady ve východních Krkonoších, jmenovitě Dolní a Horní Maršov, Pec pod Sněžkou, Malou a Velkou Úpu, Temný Důl, Albeňce, Lysečiny, Suchý Důl, Rýchory a Černou Horu. Do roku 1262 drželi neosídlené východní Krkonoše i s Trutnovem Švábenicové. Když v roce 1262 přešla ves Úpa, dnešní Trutnov,

do rukou krále Přemysla Otakara II., začala německé kolonizace zdejšího kraje. V tu dobu vznikly první východokrkonošské osady, pravděpodobně i Maršov, základ pozdějšího samostatného panství. Zajímavý je i pouhý přehled majitelů Maršova, kteří se tu během staletí vystřídali:

- do roku 1599 - Maršov je součástí královského města Trutnova
- 1599 - 1622 - Česká královská komora, různí purkrabí
- 1622 - 1634 - Marie Magdalena Trčková z Lípy, součást panství Žacléř
- 1634 - 1636 - Jan Rudolf Trčka z Lípy, Johana a Marie Izabela Trčková z Lípy
- 1636 - 1701 - Jan Jakub de Waggi sen., pak jun., vzniká samostatné panství Maršov, zpočátku spolu se Starými Buky
- 1701 - 1729 - Berthold Vilém Valdštejn
- 1729 - 1767 - Marie Alžběta roz. Valdštejnová a Jan Arnošt Antonín Schaffgotsch
- 1767 - 1772 - Josef Vilibald Schaffgotsch
- 1772 - 1806 - Jan Berthold Schaffgotsch
- 1806 - 1828 - Amalie Schaffgotschová (vdova po J.B.Sch.)
- 1824 - 1829 - Josefa Aichelburgová rozená Schaffgotschová
- 1829 - 1861 - Berthold Aichelburg,**
do r. 1848 v zastoupení Alfonsem Aichelburgem
- 1861 - 1881 - Alfons Aichelburg
- 1881 - 1902 - Aloisie Czernin-Morzinová
- 1902 - 1927 - Rudolf Czernin-Morzin
- 1927 - 1929 - Rudolf Czernin-Morzin jun.
- 1929 - 1943 - Jaromír Czernin-Morzin
- 1943 - 1945 - vynucená správa Velkoněmecké říše
- 1945 - panství Maršov bylo zestátněno včetně zámku

Občanské sdružení Hradní společnost Aichelburg se sídlem ve Velké Úpě čp. 323 - Hrad se ve svých stanovách zavázalo zachránit, obnovit a zprovoznit lesní hrádek Aichelburg mezi Pecí pod Sněžkou a Horním Maršovem. Členem hradní společnosti se může stát každý na základě přihlášky s prohlášením o své trestní bezúhonnosti, vyjádřením souhlasu s obsahem stanov a zaplacením členského příspěvku. Předsedou správní rady společnosti je ing. Oldřich Lábek, ředitel Správy KRNP. Další informace vám poskytne tajemník společnosti pan Milan Vích (tel. 0439/948 161, 962 161). Stanovy, přihlášku i podrobnosti o lesním hrádku si můžete vyžádat k nahlédnutí v galerii Veselý výlet. Příspěvky a dary na obnovení lesního hrádku Aichelburg můžete poukázat na běžný účet u komerční banky Trutnov číslo 7846810287/0100.

-

Horští zemědělci, potomci dřevařů a horníků z alpských zemí, kteří se usadili na soutoku Labe a Dolského potoka nemohli ani tušit, že tu vyroste nejznámější horské rekreační středisko v Čechách. Už v minulém století začaly růst ve Špindlerově Mlýně vedle chalup osadníků první hotely, restaurace, pensiony, horské boudy i prosté turistické ubytovny. Dnes můžete využít služeb více než 160 ubytovacích zařízení včetně čtyřhvězdičkových hotelů. Rychle se rozvíjející doplňkové služby povyšující Špindlerův Mlýn na krkonošskou jedničku. Přes bouřlivý rozmach ve 20. století si střed města s typickým bílým mostem dokázal zachovat svou přívětivou tvář a ke krkonošským horám příznivé měřítko zástavby. Hlavně pro nové hosty jsme vybrali nejpotřebnější informace pro rychlou orientaci:

Parkování aut hostů je zajištěno na dvou velkých odstavných parkovištích u vjezdu do města. Řada hotelů a pensionů má své vlastní odstavné plochy a parkoviště, kde mohou hosté po domluvě s provozovateli zaparkovat. Na veřejných silnicích a prostranstvích je v celém Špindlerově Mlýně vyhlášen zákaz stání, protože celoročně brání provozu a v zimě i úpravě vozovky a odklízení sněhu.

Místní doprava ve městě zajišťuje přepravu hostů dvěma základními směry. Denně od 6.30 do 17.35 zhruba v hodinových intervalech vyjíždí autobus po horské silnici ke Špindlerově boudě ve Slezském sedle. Za třicet korun (v ceně je i přeprava dvou zavazadel) se dostanete až do výšky 1200 metrů nad mořem. Místo je ideálním výchozím bodem pro letní i zimní túry, například k prameni Labe, na Luční boudu a Sněžku, do údolí Bílého Labe a přes nově otevřené horské turistické hraniční přechody i na polskou stranu Krkonoš. Vjezd osobních automobilů do Slezského sedla je regulován poplatkem 300 korun za povolení k vjezdu, které vydává informační středisko Správy KRNP. Druhá část místní dopravy obsluhuje město ve třech trasách. Od 5.50 do 18.40 hodin podle zimního jízdního řádu se malými autobusy svezete například z Bedřichova do Svatého Petra k lyžařskému areálu nebo až k hotelu Horal. Novinkou je zimní linka mezi parkovištěm u lanovky na Medvědin a Svatým Petrem. Patnáctimístný skibus tak spojuje dva hlavní lyžařské areály. Zimní a letní jízdní řád najdete na všech označených zastávkách, v informačních centrech nebo se doptáte na telefonech 93 114 a 93 410.

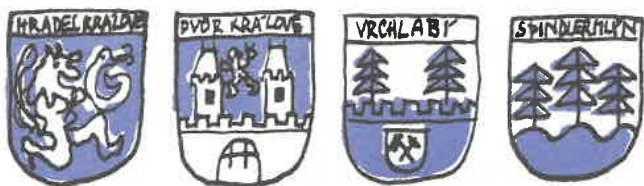
Turistické informační centrum (TIC, telefon (0438) 936 56, fax 939 89) najdete v budově městského úřadu ve středu Špindlerova Mlýna a je otevřeno denně od 9 do 17 hodin s

půlhodinovou polední přestávkou. V českém i německém jazyce tu získáte informace o městě, turistice, lyžování, čerstvé zprávy Horské služby a Správy KRNP. Při osobní návštěvě rovněž informace o možnosti ubytování. Vedle propagačního materiálu jsou k dostání mapy, průvodce, pohlednice i drobné suvenýry. Před TIC najdete moderní elektronický informační automat zajišťující orientaci ve městě a hlavně poskytující okamžité údaje o volné ubytovací kapacitě.

Před letošní zimní sezónou se lyžařský areál Svatý Petr spojil s lanovkou na Medvědin i s vleky na Mísečkách a vznikla akciová společnost SKI areál Špindlerův Mlýn. Různé časové jízdenky s čárkovým kódem platí také na vlecích SKI klubu Špindl Hromovka, Krakonoš, Stoh i Krausovky. Špindlerův Mlýn je se třemi sedačkovými lanovkami, dvacíti vleky a 25 kilometry upravovaných sjezdovek největším lyžařským střediskem v České republice. Sjezdovky ve Svatém Petru jsou podle potřeby doplňovány umělým sněhem. Každý den od 8.30 do 9 a v 18 hodin mohou vyjet lanovkou Na Pláň i na Medvědin běžkaři za poloviční cenu. Rolby ze SKI areálu upravují nejméně dvakrát týdně běžecké tratě kolem Přední Planiny. Nejznámější je okruh od horní stanice lanovky k Boudě na Pláni, ke křižovatce cest U Krásné Pláně a přes Kopřivník zpět k lanovce. Kromě tohoto okruhu je upravován také dlouhý mírný sjezd přes Hromovku zpět do Špindlerova Mlýna i stopa směrem ke Klínovému boudám, kudy vede nejsnadnější zimní přejezd i přechod do Pece pod Sněžkou.

Lanovky na Medvědin a na Pláň v létě turistům umožňují snadnější nástup na hřebenové túry. Jízdenky jsou v období mimo lyžařskou sezónu výrazně levnější. Je zajištěna i přeprava horských kol. V okolí Špindlerova Mlýna jsou dlouhé kilometry zajímavých cyklistických tratí. I proto se tu pravidelně konají významné závody horských kol, například v roce 1995 tu bylo Mistrovství Evropy.

V zimě i v létě svůj program ve Špindlerově Mlýně obohacíte návštěvou tří krytých plaveckých bazénů v hotelu Arnika, Horal a Harmony. Zde jsou například také haly pro tenis, squash, je tu sportovní střelnice a mnoho dalších příjemných služeb. Veřejně přístupné sauny fitnesscentra a tenisové kurty jsou i u dalších hotelů a pensionů. Ve městě dobře fungují půjčovny horských kol, lyžařského vybavení i lyžařské školy. Letní a zimní okružní vyjíždky v kočárech a v saních tažených koňmi vedou ze středu města od hotelu Nechanický.

Hlavní krkonošskou turistickou atrakcí je vedle vrcholu Sněžky Labský pramen. Najdete ho na krásném místě na Labské louce ve výšce 1386 metrů nad mořem. Přitom nechybělo mnoho a evropský veletoč mohl pramenit přímo pod Sněžkou. O místě vzniku Labe, jak se alespoň v českém jazyce dříve prameni říkalo, nerozhodly hydrologické parametry, ale politikové. Mnohaleté hraniční spory mezi majiteli krkonošských panství na české straně a slezským rodem Schaffgotschů byly zároveň sporem o hranici Českého království. Ještě v 17. století, kdy spory vrcholily, bylo místo vzniku Labe stejnou měrou připisováno prameni Bílého Labe mezi Sněžkou a Luční boudou.

Když Kryštof Leopold Schaffgotsch vysvěcením kaple na Sněžce v roce 1681 ukončil hraniční tahalice ve východních Krkonoších, přenesl se boj do střední části hor. V sázce byla především oblast Labské louky a Sedmidolů plná dřeva, kovů a také lovišť s vysokou zvěří i posledními krkonošskými medvědy. Ovšem pánové na české straně hor to tentokrát vymysleli šikovně. Jako pramen Labe určili místo v území s jejich zájmy a v roce 1684 umluvili královéhradeckého biskupa Jana Kryštofa z Talemberga a ten 19. září pramen vysvětil. A protože biskup může určovat jen ve svém rajónu, který je v Českém království, byla nejvyššími místy prostřednictvím pramene Labe posvěcena i zemská hranice na hlavním krkonošském hřebenu. A tam je dodnes. Druhé Labe bylo označeno jako Bílé a nic mu nepomohlo, že pramení o padesát metrů výše a je před soutokem s Labem v místě nazvaném U Dívčí lávky o třetinu delší.

Labská louka s pramenem Labe je moc hezké místo a ještě hezčí je pouť k němu, ať si vyberete jakoukoli cestu. Jen pamatujte, že pramen i zdejší památník od jaroměřského výtvarníka Jiřího Škopka znázorňující tok řeky Labe s 26 znaky měst kterými protéká, jsou vidět jenom v létě. A to ještě až od konce května, kdy tu roztaje poslední sníh.

Někdy se kamennému kruhu s první labskou vodou říká Labská studánka. To proto, že skutečný pramen je o kus dál schovaný v rašeliništi. Tam nebude jeho vyvěrání rušit.

Lanovkou přes Medvědí a Zlaté návrší

Nejsnadnější a přitom velmi hezkou cestou ze Špindlerova Mlýna k prameni Labe je ta, při níž největší převýšení pomůže překonat sedačková lanovka na Medvědí. Odtud brzy přijdete ke Šmídově vyhlídce, ze které přehlednete celé Sedmidolí. Po hřebenu Krkonoše projdete k horské silnici vedoucí z Horních Míseček k Vrbatově boudě. Odtud cesta klesá na náhorní planinu s Pančavským rašeliništěm a od křižovatky U čtyř pánů je to k počátku Labe jenom kousek.

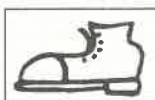
Labským dolem Chcete-li celou jednodenní túru zasvětit poznání horního toku Labe, vydejte se jedinečnou přírodou Labského dolu. Podle nás je tato modře značená osm kilometrů dlouhá trasa jednou z nejkrásnějších v Krkonoších. Cesta od soutoku Labe s Bílým Labem U Dívčí lávky jen pomalu stoupá po dně velkého ledovcem přemodelovaného údolí. Později se vlevo otevře skalnatá hrana závěru Labského dolu s několika lavinovými drahami. Tato část Labského dolu byla majitelem panství hrabětem Janem Harrachem vyhlášena v roce 1904 prvním chráněným územím v Krkonoších. Ze skalnaté hrany do hloubky 250 metrů padá Pančavský vodopád, nejvyšší v České republice. Strmý závěr Labského dolu je ozvláštněn pohledem na kaskády Labského vodopádu. K jinému zamyšlení vede pohled na tvar i objem Labské boudy, od které je to k prameni Labe jen několik minut pohodlné chůze.

Přes Martinovu boudu Někdy se může stát, že cesta Labským dolem je kvůli vrtulníkovému přiblížení kalamičního dřeva na několik dní uzavřena. O tom se dozvíte buď ve středisku terénní služby Správy KRNP nebo přímo v informačním místě této správy U Dívčí lávky. Pro takový případ vám doporučujeme túru při které obejdete celý Labský důl. Od soutoku Labe a Bílého Labe u Dívčí lávky se dáte po zeleně značené cestě, která vás přes Medvědí boudu, Martinovku a Labskou boudu přivede až na začátek Labe. Výstup je dlouhý, ale hlavně partie pod Vysokým Kolem jsou zajímavé. Cestu zpět můžete zvolit podle ostatních popsanych tras.

Ze Špindlerovy boudy přes Sněžné jámy Velký výškový rozdíl mezi Špindlerovým Mlýnem a pramenem Labe ošidíte, když vyjedete místní autobusovou dopravou po horské silničce ke Špindlerově boudě. Po červeně značené hraniční cestě projdete kolem několika skalních výchozů, nad známou Petrovou boudou, přes jeden z pěti nejvyšších krkonošských kopců - Vysoké Koio, nad skalnatými propastmi Sněžných jam až ke skále zvané Violík. Odtud sestoupíte k prameni Labe.

Malá Úpa jako jediná obec v Krkonoších leží úplně celá v území Krkonošského národního parku, což samo o sobě svědčí o její výjimečnosti. Máme ji rádi pro odlehlejší enklávy se zachovanou lidovou architekturou, pěšiny a cesty v okolních lesích, pozvolné běžecké trasy, horskou přírodu v okolí Sněžky i pro její zajímavou historii. V letních měsících je častým cílem jednodenních výletů. Díky hraničnímu přechodu na Pomezních Boudách i novému turistickému přechodu v Sovím sedle se okruh túr rozšiřuje i do sousedního Polska. Autem je to jen několik minut do historických Kowar a půl hodiny do okresního města Jelení Hora.

Mimo rozptýlenou zástavbu na horských stráních jsou v Malé Úpě tři menší centra. Spálený Mlýn a Pomezní Boudy spojuje státní silnice, historické místo U kostela je autem přístupné pouze v letních měsících. Po předchozí domluvě s vaším ubytovatelem sem v létě můžete zajet, oprava sesunuté silnice pod kostelem je už dokončená. V zimě nenechávejte svá auta mimo vyznačená parkoviště, aby po vašem odchodu nebránila pluhování či frézování silnice. Pamatujte, že v Malé Úpě může přes noc nachumelit i metr sněhu.

Přes nejkrásnější krkonošská místa vede náročnější celodenní túra z Pomezních Bud přes Soví sedlo do polského letoviska Karpacz a dál ke kostelíku Wang. Odtud vystoupáte po modře značené cestě kolem ledovcového jezera Malý Stav ke Slezskému domu a na vrchol Sněžky. Přes Jelenku a Soví sedlo se vrátíte na Malou Úpu.

Letní vycházkové trasy vás zavedou do zajímavých míst Malé Úpy. První je vyznačena od Pomezních Bud do údolí Černé Vody, přes Rotterovy boudy k maloúpskému kostelu. Druhá vede ze Spáleného Mlýna přes Latovo údolí a nasměruje vás dál na okruh

Do Malé Úpy se jezdí lyžovat už devadesát let.

k boudě Jana, odtud k Portáškám, ale ještě před nimi uhnete na cestu vedoucí po úbočí Pěnkavčího vrchu s krásným výhledem na Lví důl a Šimovy chalupy. Vráťte se zpět do Spáleného Mlýna. Trasy jsou doplněny panely s přehlednými mapkami, texty (v češtině) a odpočinkovými místy.

VĚTRNÁ KALAMITA

O tom, že člověk mění a příroda mění, se maloúpská občané i hosté mohli přesvědčit v červnu 1996. Na začátku letní turistické sezóny se nad Krkonošemi přehnala vichřice a způsobila velké škody. Největší byly v oblasti Malé Úpy, kde vítr polámal a vyvrátil více než 25 tisíc kubiků dřeva. Stromy zatarasily v úseku mezi Křižovatkou a Spáleným Mlýnem státní silnici a celé tři letní měsíce byl průjezd do Malé Úpy omezen jen na několik hodin denně. Kalamitní dřevo lesníci lanovkami sváželi na silnici, která byla v úzkém údolí jediným manipulačním prostorem. Obyvatelé Malé Úpy děkují letním hostům za trpělivost, že vydrželi čekat na průjezd uvolňovaný v pravidelných intervalech. Dobře patrné následky letní bouře budou ještě dlouho připomínat skutečnost, že obec Malá Úpa je uprostřed hor.

Běžecká trať Haida Pracovníci Správy Krkonošského národního parku z poleší Malé Úpy pravidelně upravují speciálním sněžným skútem běžecké stopy v okolí lesní samoty Haida. Okruh začíná přímo u parkoviště a autobusové zastávky na Pomezních

Boudách. Brzy po startu klesá nejprve po loukách a potom lesem k samotě Haida. Celá trať je dobře značená a je velkou výhodou, že z větší části prochází lesem. Díky tomu je chráněna před zimními vichřicemi. Trasa je dlouhá pět kilometrů s převýšením 90 metrů v nadmořské výšce 950 až 1040 metrů. Je upravená pro klasický způsob běhu, ve dvou třetinách délky je jedностopá. Po okruhu se jezdí jednosměrně, ve směru hodinových ručiček. Cílem maloúpských lesníků je vedle nabídky pěkného lyžování i snížení škod způsobených lyžaři na malých sazenicích nově založených lesních porostů.

Lesníci pravidelně upravují i stopu z Pomezních Bud k Cestníku. Trasa vede po cestě nad Novými Domky k Rennerovým boudám, kolem kostela a hájovny k Cestníku. Když nejsou velké návěje projíždějí letos pokusně stopu dál po cestě úbočím Dlouhého hřebenu až nad Horní Maršov.

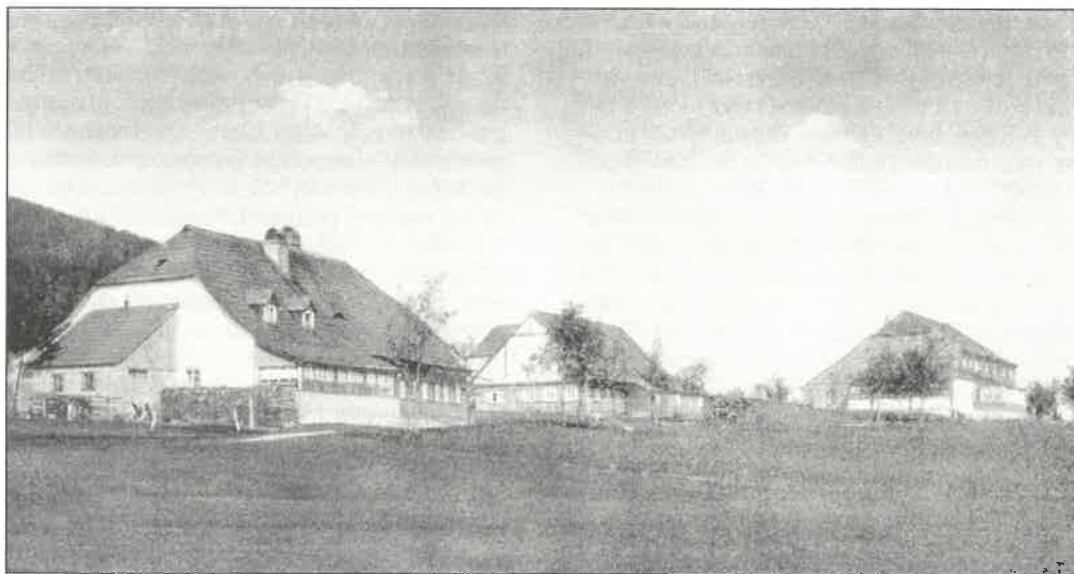

Jung je nejdelší lyžařský vlek (1200 m) na Rennerových boudách v Malé Úpě jen kousek nad maloúpským kostelem. Spolu s dalším 300 metrů dlouhým vlekem je v provozu denně od 9 do 16 od začátku února do 17 hodin. Sjezdovka u kratšího vleku je osvětlená a o noční lyžování v době od 19 do 21.30 hodin je velký zájem. Sjezdovka je zvlášť před večerním a denním lyžováním upravovaná. U vleku je i občerstvení a půjčovna lyží.

Hübnerka je 300 metrů dlouhý lyžařský vlek u silnice jen kousek pod Pomezními Boudami. Pravidelně upravovaná mírná sjezdovka s dobrými sněhovými podmínkami je vhodná i pro děti.

Veronika a Michaela jsou z Pomezních Bud snadno přístupné dva lyžařské vleky na stráni mezi Černou Vodou a Novými Domky. První vlek je dlouhý 200 a letos nová Michaela u stejnojmenného pensionu 300 metrů. Jako vlek Hübnerka jsou všechny v provozu v hlavní sezóně denně od 9 hodin až do setmění.

Karel se jmenuje více než 300 metrů dlouhý lyžařský vlek u silnice v osadě Smrčí. Prudší sjezdovka je pravidelně upravovaná rolbou. V obslužném domku je vedle občerstvení také sídlo lyžařské školy. Instruktori provádějí výuku lyžování také německy nebo anglicky. Vedle dolní stanice vleku je autobusová zastávka U dolu a parkoviště. Vlek je v provozu od 9 do 16 hodin, od začátku února i déle.

Na pohlednici asi z roku 1908 Pomezní Boudy možná ani nepoznáte. Příliš se nezměnila jen Pomezní bouda v pozadí, místo prostřední chalupy stojí pension Hradečanka a krásná chalupa v popředí uvolnila místo pro parkoviště. Tehdy tudy ještě nevedla ani silnice k hraničnímu přechodu.

O založení Malé Úpy ani Pomezních Bud se nedochovalo mnoho zpráv. Některé jsou trochu nejasné či rozporuplné, ale všechny zajímavé. Nejstarší známá zmínka o Malé Úpě je nejen kuriózní, ale dokládá i drsné poměry v době nejstaršího osídlení. Trutnovský kronikář Šimon Hüttel zaznamenal výpověď rybáře Fabiána Austa, který se v roce 1537 na smrtelné posteli přiznal k zabití devatenácti lidí. Během čtyřiceti let vraždil v Malé Úpě lovce ryb a litoval prý, že nestihl počet zabitých vetřelců zarovnat na celých dvacet. V době Austova rybaření si Malou Úpu představujeme jako divočinu s několika ostrůvky nestálého osídlení. Teprve až po roce 1566 se dřevaři a stavitelé přehrad pro plavení dřeva v Malé Úpě usadili na známé rozložce obce. Nově přichozí osadníci z alpských zemí nebyli místním obyvatelstvem v nižších polohách dobře přijati a proto se z nich stali zemědělci v zastrčených koutech hor. Kronikář Hüttel k tomu napsal: „Jednou přišel do Krkonoš cizí lid, mluvil zvláštní řečí a na mnoho let odtud vypudil dřevo (lesy). Voda v Úpě je špinavá a neplavou v ní žádné ryby“.

Přes nejvyšší polohy Malé Úpy odnepaměti procházela hranice Království českého. Nejstarší zdejší hraniční mezník na Tabuli nesl před zničením letopočet 1575. V roce 1602 přímo v sedle hlavního krkonošského hřebene v nadmořské výšce 1050 metrů úředníci zasadili veliký žulový kámen. Na jedné straně byla vytesaná rakouská orlice, na druhé straně rodový znak Schaffgotschů, majitelů slezské strany Krkonoš. Podle tehdejších map právě v tuto dobu sem přilákaly rovinaté pozemky první osadníky. Ti přeměnili lesní paseky na louky a postavili nejméně dvě chalupy. Místo pojmenovali Grenzbauden, tedy Hraniční a později Pomezní Boudy. Proto hraniční mezník z roku 1602 můžeme klidně označit jako rodový list osady. Dokonce na něj byla při příležitosti stoletého výročí založení maloupského kostela přitesána zpráva: „Josef II. 1791 - 1891“. Je škoda, že se kámen po roce 1938 jako nežádoucí důkaz historických českých hranic ztratil. Podle jedné zprávy založili Pomezní Boudy v roce

1680 vykázaní rakouští důstojníci. Jiný pramen říká, že právě sem byli v roce 1663 pro neznámé provinění posláni hrabě Kirchschrager, kníže Reuss a von Brunecker. Hraniční sedlo bylo osídleno už dříve, ale přesto mohou mít tyto legendy pravdivý základ. Do roku 1840 tvořilo Pomezní Boudy jen pět chalup. Tehdy v místě současného horského hotelu Pomezní bouda založil Johann Kirchschrager hostinec. Horní Malou Úpu a především později zaniklou Hübnerovu boudu, která stála jen necelý kilometr od hranic, již v té době hojně navštěvovali hosté ze Saska a sousedního Slezska. Také proto postavil v roce 1841 na státní hranici majitel maršovského panství Berthold Aichelburg na svém pozemku celnici. Rakouskému i pruskému celnímu úřadu dlouhou nízkou budovu s valbovou střechou jen pronajímali. Tím stavební ruch na Pomezních Boudách na několik desetiletí ustal.

Změna a skutečný rozvoj osady je spojen až s rozmachem turistiky a především lyžování před první světovou válkou. V roce 1911 postavil Ignaz Tippelt hotel Nová Pomezní bouda, dnes pojmenovaný Družba. Ve stejnou dobu byla k hranicím protažena okresní silnice jak z české, tak i slezské strany. Světová válka vývoj přerušila, ale během dvacátých a třicátých let se Pomezní Boudy změnily v nejhustěji zastavěnou část obce a staly se novým centrem Malé Úpy. Zdejší občané dokonce chtěli jméno Pomezní Boudy vztáhnout na celou samostatnou obec Horní Malá Úpa, ale okresní úřad jejich žádost zamítl. Význam Pomezních Bud stoupl po roce 1945, kdy sem byla postupně od kostela z Dolní Malé Úpy přemístěna škola, pošta a usídlil se tu i obecní úřad.

Díky nadmořské výšce 1050 metrů, konečné stanici autobusů z obou stran hor, hraničnímu přechodu a dostatečné kapacitě parkovišť jsou dnešní Pomezní Boudy výhodným výchozím místem pro letní i zimní túry. Odtud vede i nej snadnější výstup na Sněžku. Vrchol nejvyšší hory Čech je odtud vzdálen sedm kilometrů, ale výstup přes krásnou Svorovou horu a Obří hřeben představuje pouhých 550 výškových metrů.

Jednou z důležitých činností Správy Krkonošského národního parku (KRNP), kterou vám chceme představit, je péče o téměř 600 kilometrů horských vodotečí. Někdo si může myslet, jakápak starost o horské říčky a potoky, když tečou v přírodě pěkně samy z kopců dolů. Ovšem stoleté výročí katastrofální povodně i každoroční řádění průtrží mračen připomínají důležitost tohoto problému.

Podle zákona o ochraně přírody převzala Správa KRNP delimitačním protokolem v roce 1994 do péče všechny krkonošské toky kromě velkých řek jako je Labe, Úpa, Jizera a Mumlava. Zodpovědní pracovníci se vyjadřují ke stavbám vznikajícím na tocích i v jejich sousedství, sledují kvalitu vody, ale především se starají o břehové porosty a hrazení bystřin. Protože tato činnost byla minulým režimem hodně zanedbána, čeká je velký kus práce. Inspiraci mohou hledat v práci svých předchůdců, kteří na začátku 20. století přemohli krkonošské vodoteče. Většinu vodních děl postavených v letech 1901 až 1914 můžeme v terénu nalézt i dnes a některá stojí za důkladnou prohlídku.

ZKROCENÍ DIVOKÝCH PROUDŮ

Divoké vodní toky mají své kouzlo. Snad všude na světě jsou dravé proudy a především vodopády vyhledávanou turistickou atrakcí. Padající a řítící se voda nás přitahuje. Málokdo mine bez povšimnutí poutač upozorňující na možnost vidět zajímavou vodní scenérii. Situace se mění v okamžiku, kdy voda teče jinudy než si přejeme a ke všemu ničí naše domovy a mař lidské životy. Pak jde romantika stranou a voda je spoutána umělými stavbami. Takový je i případ většiny krkonošských řek a potoků.

Po sérii povodní a především po velké vodě v roce 1897 prozkoumali celé Krkonoše odborníci z C. K. Lesnicko-technického oddělení pro hrazení bystřin se sídlem na Královských Vinohradech v Praze. Komise jednoznačně určila za hlavní příčinu živelných pohrom spolu s velkým množstvím srážek stav koryt vodních toků, která shledala zpustlá a zanesená množstvím naplavenin, vývrátů a zbytků dřevní hmoty. Při zvednutí hladiny takový materiál vodoteče přehrazuje a proud vody nasměrovaný mimo koryto ničí okolí a hlavně strhává další zeminu, vzrostlé stromy a jiné překážky. Uvolněná hmota způsobí další zářas a tím se ničivý účinek vody směrem po proudu stále násobí. Proto bylo rozhodnuto, že nejvíce ohrožené vodní toky budou zregulovány až do těch nejvyšších možných poloh, někde dokonce i nad horní hranici lesa. Byla učiněna opatření ve smyslu naplnění rakousko-uherského

říšského zákona číslo 117 z roku 1884 „o opatřeních k neškodnému svádění horských vod“, který pro zajímavost platil až do roku 1960 a byly také uvolněny potřebné, nemalé finance. Hlavní stavební práce byly odstartovány až po další povodni v roce 1900. Jakoby úředníci čekali tři roky na potvrzení svého rozhodnutí zregulovat krkonošské toky. Teprve, když byly vodoteče oficiálně „prohlášeny za divoké“ dostaly se do státního programu hrazení bystřin.

Základními stavebními prvky regulace toků jsou dlážděné břehy a dno, které brání podemílání a unášení okolního materiálu, dále různě vysoké stupně a kaskády, zmírňující spád a zpomalující rychlost vodního proudu. Břehové zdi a stupně na řece Labi a Úpě většinou splynuly s okolní zástavbou obcí a měst. Přesto opravené úseky říční regulace například v centru Špindlerova Mlýna nebo na náměstí v Horním Maršově mohou upoutat vaši pozornost. Častěji si hrazenářských prací všimnete v přírodě. Krásné kaskády a stupně uvidíte při procházce Obřím dolem. V letech 1905 až 1909 je postavili kameníci a zedníci především z Jižních Tyrol, ale podle starých záznamů v obecní kronice tu pracovalo půl Evropy. Vedle Tyroláků a místních lidí to byli Češi, Poláci, Maďaři, Slováci, Slovinci, Chorvati, Srbové a říšští Italové z Toskánska, Benátek, Kalábrie a Abruzzie. Bydleli v místních chalupách a také v narychlo postavené boudě pro 260 chlapů na louce u Boudy Pod Studničnou. Krásnou přezdívku měl parták hlavní tyrolské party. Říkali mu tu všichni Kassagranda (Velká pokladna). Tyroláci postavili i velkou sypanou hráz U kapličky v centru Pece. Dokončili ji už v roce 1905. Je zajímavé, že tenkrát spolu pracovali současní Jihotyrolané a jejich někdejší sousedé, kteří se v Tyrolích před více než 300 lety nechali najmout na těžbu krkonošského pralesa a v našich horách se usadili. Další krásnou stavbu si prohlédnete při jízdě lanovkou na Růžovou horu a Sněžku. Nad dolní stanicí přetíná lanovka Růžový potok s ukázkovou prací dlážděného koryta z let 1905 - 1906. Také při vycházce do Modrého dolu najdete na stejnojmenném potoce krásnou práci, dokončenou v roce 1912.

V letech 1902 až 1912 bylo mnohé uděláno i na tocích severní strany Krkonoš. Ze silnice jsou například dobře patrné protipovodňové nádrže na Jedlici v okolí Kowar, připravené zachytit povodňové vlny z hor. Zajímavé je poznání, že povodně nevznikají v době jarního tání sněhu, i když ho předtím v zimě napadala spousta. Ze soupisu všech známých povodní, který po roce 1897 sestavil historik Krkonošského muzea Karl Schneider je zřejmé, že všechny velké povodně způsobily letní deště a průtrže mračen. Proto prázdné retenční

nádrže a další hrazenářská díla po většinu doby své existence jen čekají na rozhodující okamžik. Ten přichází v letních, nejčastěji prázdninových měsících.

Další hrazenářské práce našich předků uvidíte v povodí horního Labe. Už při příjezdu do Špindlerova Mlýna nemůžete přehlédnout Labskou přehradu. Stavbou největšího krkonošského vodního díla v letech 1910 až 1914 tehdejší hrazenářské práce skončily. Přehradu postavili opět řemeslníci z Tyrol a z Itálie pod hlavičkou vídeňské firmy Reidlich a Berger a dodnes bez vážných problémů zachycuje povodňové vlny a vyrovnává průtok Labe. Kromě své funkce je krásnou stavbou lahodící oku. V letech 1901 až 1905 byly provedeny také regulace několika potoků v Sedmidolí. Nejlépe je vidět dláždění Medvědího a Červeného potoka v místě, kde je přetíná silnice na Špindlerovu boudu. Ale dnes vás chceme pozvat na prohlídku nejkrásnějších hrazenářských prací v Krkonoších, které byly Správou KRNPAP nejméně na letošní léto zkušebně zpřístupněny.

Kolem Bílého Labe a Čertovy strouhy

Téměř celodenní túru začneme U Dívčí lávky, kde se dozvíme v sezónním informačním středisku Správy KRNPAP (1.6. - 31.8.) aktuální stav věcí. Cesta podél Bílého Labe stoupá jen pozvolna a my máme dost času si prohlédnout jedinečné přírodní koryto horské řčky. Zdejší podloží, tvořené téměř výhradně hrubozrnnou žulou, umožnilo vytvoření přirozených vodopádů, kaskád, hlazeného dna i břehových zdí, které dokonale splňují požadavky na bezpečný horský tok. Celou cestu je na co se dívat, takže brzy dojdeme k boudě U Bílého Labe. Vlevo dole přejdeme u soutoku přes most a začneme stoupat nad Čertovou strouhou po žlutě značené pěšině. V místě, kde se odbočuje doleva nás zarazí malý dřevěný srub u něhož začíná vycházková trasa Čertovým dolem. Celá tato oblast je ve II. a výše v nejcenějším I. zóně národního parku a proto je průchod možný pouze jednosměrně nahoru a podle pokynů pracovníků Správy KRNPAP. Podél Čertovy strouhy byla přírodním terénem upravena uzoučká pěšina, ze které uvidíte větší část zdejšího unikátního hrazení. Bylo postaveno v letech 1901 až 1902 a hned druhý několik metrů vysoký stupeň stojí za detailní prohlídku. Velké žulové bloky jsou na sucho bez použití malty nebo betonu spasovány tak dokonale, že připomínají slavné stavby v peruánském Machu Picchu. Dokonce hrany této malé přehrady jsou ozdobeny drobnou fasetou. Další stupně nejsou tak vysoké, ale zato následují rychle za

sebou a jsou spojeny rovným dnem i břehy. Ze čtyřiceti stupňů byly za téměř sto let přivalovou vodou zničeny jen tři z nich. Přehlídka lidského umu končí téměř pod hraničním Malým Šišákem na místě, kde stávala venkovní kovárna. To dokládá z jednoho kamene vytesaná ochlazovací nádržka i místo pro usazení kovadliny.

Je dobré vědět, že na průchod Čertovým dolem potřebujete dobré boty a že za vycházkovou trasu je vybíráno mírné vstupné. Cestou jsou hezké výhledy na okolní kopce, především na Kozí hřbety. Zpět sestoupíme po jiné cestě, ze které odbočuje značená cesta ke Špindlerovce. Jestli se vrátíte k boudě U Bílého Labe, zajděte se ještě podívat nad boudu asi 800 metrů po modré značce. Tady v září 1994 sjela z Kozích hřbetů 700 metrů dlouhá a 40 metrů široká strukturní mura.

Informační středisko a kempink Medvědín

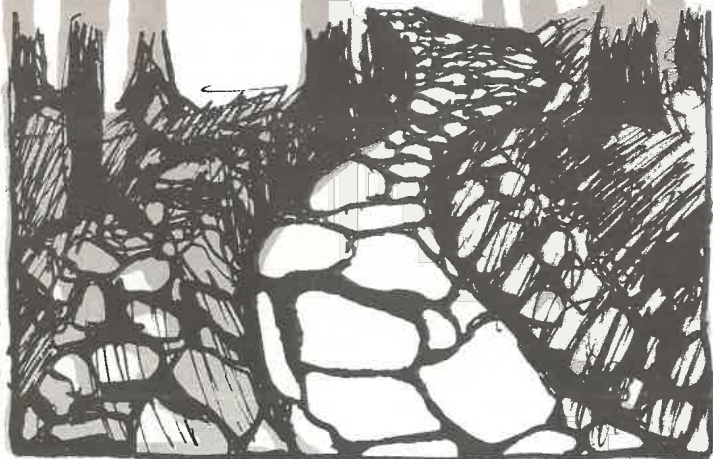
V půlce cesty mezi centrem Špindlerova Mlýna a začátkem Labského dolu, v místě, kde začíná silnice na Špindlerovu boudu najdete informační středisko Správy KRNPAP spolu s kempinkem Medvědín. Obě služby se vzájemně doplňují a ve spojení s krásnou okolní přírodou se mohou stát pěkným místem pro několikadenní pobyt.

Kemp je vybaven pro širokou škálu návštěvníků. Své místo tu najdou majitelé karavanů a přívěsů, ale i trampové s vlastním stanem. V kempu je restaurace, půjčovna horských kol, dětské a sportovní hřiště, místo pro táborový oheň s připraveným dřevem, vyhřívané toalety a sprchy umožňují celoroční provoz. Samozřejmostí je napojení přívěsů na elektřinu a možnost vypuštění odpadních vod do kanalizace.

Další výhodou kempinku je kromě horské polohy i napojení na informační středisko Správy KRNPAP, které hostům nabízí videoprogramy a prospekty s tematikou ochrany přírody i doporučení tras na túry. Skupiny si mohou dohodnout průvodce, profesionálního pracovníka Správy KRNPAP. Zimní provoz kempu využívají především majitelé přívěsů a karavanů. Jen několik metrů odtud je dolní stanice lanovky na Medvědín se známým lyžařským areálem a výchozím místem mnoha horských túr.

Správa KRNPAP také udržuje zimní stopu na trase Buď fit vedoucí do Labského dolu. Na osmikilometrové trase si po dohodě mohou skupiny uspořádat závody na běžkách.

Informační středisko a autokemp Medvědín Správy KRNPAP, Špindlerův Mlýn, PSČ 543 51, vedoucí Ing. Jaromír Gebas, tel. (0438) 93 228, kemp tel. 93 534, otevřeno je denně v létě od 8 do 18 hodin a v zimě od 8 do 16.45, domluvíte se i německy.

Stává se již dobrou tradicí pozvat čtenáře Veselého výletu na návštěvu k našim severním sousedům do polských Krkonoš. Nejbližší cíl jednodenních pěších výletů jsou Kowary (Schmiedeberg), starobylé městečko proslavené hornictvím a hutnictvím železa. Výzva platí i pro majitele dopravních prostředků, kteří chtějí poznat trochu víc než jen benzinová čerpadla a centrální tržiště. Pohraniční přechod na Pomezních Boudách (Przelec Okraj) je pro pěší, cyklisty a osobní automobily do 3,5 t otevřen denně. Cyklisté profičí po klikatící se asfaltce do Kowarského sedla, na obchvatu vyvádějícím motoristy dál k Jelení Hoře zahnou za novou benzínkou doleva, kolem vyhlášené továrny na „perské“ koberce a u mostu přes říčku Jedlicu opět doleva na parkoviště za radnicí. Na tachometru přibude zhruba 12 km. Na stejnou trasu se lze napojit i od hraničního přechodu v Lubawce. Pěšáky čekají necelé dvě hodiny chůze romantickou krajinou - celoročně obývané chalupy, úzké nudličky políček a hlavně pasoucí se koně a krávy jsou pro turisty z české strany jen nostalgickou vzpomínkou. Na rozcestí pod Sulicou doporučuji opustit asfalt a do sedla si trochu nadejít vlevo po žluté značce. Na místě dnes již zbořených turistických chat s křížovatkou turistických cest najdete jeden z mála starobylých smírčích křížů v Krkonoších. Přímou pod nohama máte bezmála stoletou technickou památku, železniční tunel lokálky z Jelení do Kamenné Hory, dnes bohužel mimo provoz. Modrá značka láká vlevo na úzkou silničku z třicátých let, která opisuje někdejší pověstnou hladovou cestu budovanou pruským státem od roku 1855 jako náhradní zdroj obživy pro místní tkalce v době odbytové krize. Početné haldy hlíny

upomínají na to, čím se živili obyvatelé rozptýlených rázovitých chalup osady Podgorze, dnešní součásti Kowar. Výmluvné je i monstrum opuštěného uranového dolu z padesátých let. Zdejší uran měl stejného adresáta jako ten československý, podle místního ústního podání byl použit na první atomovou bombu Sovětského svazu. Nyní je v jedné z šachet léčebné sanatorium. Projdeme pod viaduktem zmíněné železniční trati a na návrší vlevo upoutá předsunutá hlídka Kowar, oválu barokní kapličky sv. Anny z roku 1727 s pěknou vyhlídkou. Město, lemující oba břehy Jedlice, bylo založeno podle pověsti vlašským hledačem rud Laurentiem Angelem už v polovině 12. století za Boleslava Kadeřavého. Máte ho celé odtud jako na dlani. Historie dýchá z nebyvalého množství valbových a mansardových střech i ze štukové výzdoby svérázných „kameniček“, zděných měšťanských domů, převážně z 18. století. Hlavní ulici vévodí výstavná klasicistní radnice architekta Schultze z roku 1788. Nebojte se vejít a prohlédnout si malovaný erb města na stropě vstupní haly, odkrytý teprve před čtyřmi lety. Bílý kůň ve skoku s kovářským kládívem nad hřbetem je ilustrací staré pověsti o loupeživém rytíři, který s tlupou kumpánů sužoval široké okolí. Jednou přemožen pýchou přijel sám nechat si okovat koně a statečný kovář ho zabil svým pracovním náradím, které vzápětí mrštil i po utíkajícím koni. Erb je doplněn pruskou orlicí s monogramem Fridricha II. a nezvyklým mečem místo vladařského žezla. Rok 1740, kdy mladičká císařovna Marie Terezie přišla vinou tohoto oblíbeného diplomatického nástroje pruského válečníka o významnou část České Koruny, byl zřejmě ještě v živé paměti. Styčné body s dějinami Čech tu najdete na každém kroku. Již první městská privilegia z roku 1513 jsou podepsána českým králem Vladislavem Jagelonským, Nový Dwór, někdejší sídlo majitelů panství, hostil ve svých zdech Schaffgotsche i Černiny a stydlivý Johánek s prstem přes ústa, půvabná lidozá keramická práce na mostě u kostela, není nikdo jiný než český barokní světec Jan Nepomucký. Původně gotický farní kostel Nejsvětější Panny Marie, později barokně přestavěný, s nádherně malovaným stropem se chlubí bohatě řezaným barokním oltářem českého mistra Dorazila, který léta tvořil pro cisterciáky v nedalekém Krzeszowě. Poněkud skryta pohledům je drobná kamenná socha na vnější zdi kostelní věže. Zobrazuje sedící horáckou madonu a v dolejší části hlavu bájně potvory (prý medvěda), požírajícího děcko. I k této soše se váže jedna z kowarských pověstí. To všechno a mnohem víc se dozvíte z propagačních materiálů, průvodců, pohlednic a map, které vedle Kowarského kurýra vydává aktivní spolek přátel Kowar (Stowarzyszenie miłośników) usilující i o vybudování místního muzea. Zakoupíte je například v rozkošném domečku turistického informačního centra. Sportovní tradici Kowar zahájily vyhlášené sjezdy na rohačkách od Pomezních Bud v minulém století jako první v Krkonoších. Ostatně po trase někdejší sáňkařské dráhy údolím Uroczyška (modrá značka) a dále po žluté proti proudu mladé Jedlice se můžete vrátit. Je však třeba vrazit včas. Stoupání je prudké a poslední autobus z Pomezních Bud nečeká. Cyklisté a motorizovaní hosté stihnou ve stejný den návštěvu další jedinečné památky v osm kilometrů vzdálené Karpaczi.

WANG - KOSTEL VIKINGŮ

Stopy bájných Vikingů nalézáme daleko od jejich domoviny především díky námořním výbojům tohoto národa. Možná nevíte, že jejich poselství přes propast času lze kupodivu najít i v Krkonoších. Unikátní dřevěný kostelík Wang v Horní Karpaczi na polské straně hor, pochází totiž z dálného severu. Původně stál na břehu stejnojmenného jezera u města Grindaheimu v Norsku. Vikingové jej postavili nejpozději ve 12. století, v době vítězího křesťanství. Podobných staveb bylo v Norsku na čtyřista, ale do dnešních dnů se jich zachovalo pouhých třicet. Jeden navíc v Krkonoších.

Stejně jako většina chrámů ve Skandinávii se stal i tento kostel v 16. století protestanským svatostánkem. Kolem roku 1840 již malý a zchátralý nestačil početné obci grindaheimských farníků a ti se rozhodli kostelík prodat a za získané peníze postavit nový. Zájem projevil profesor drážďanské akademie Jan Kristian Dahl. Jako norský rodák jej chtěl znovu postavit v zámecké zahradě v Oslo, ale v rodné zemi však nenašel investora. Zato se mu podařilo pro zachranu vzácné památky nadchnout milovníka umění, pruského krále Fridricha IV. Na příkaz tohoto mocnáře byly před demontáží pořízeny přesné plány a profesor Dahl v jeho zastoupení mohl rozebrat kostel 18. ledna 1841 koupit v dražbě za 427 tehdejších marek. Při pátrání po vhodném místě k jeho znovupostavení sehrála roli hodné sudičky hraběnka Frederika von Reden z Bukowce u Kowar. Přemluvila majitele zdejšího panství hraběte Schaffgotsche, aby pro stavbu věnoval skalnatý ostroh na severním úbočí Krkonoš v nadmořské výšce 885 metrů. Po odlámaní kamene, který posloužil na stavbu šest metrů vysoké opěrné zdi, vzniklo dostatečně široké místo i pro přilehlou faru. Pak už to šlo ráz na ráz: 26. března 1842 vyplul konvoj lodí po Odře až do Legnice, kde byl náklad přeložen na 19 vozů a 14. června téhož roku dorazily všechny díly stavební památky na nové místo. Již 27. července položil král Fridrich IV. osobně základní kámen a přesně za dva roky se znovu v čele početných vzácných hostů účastnil slavnostního otevření nejvýše položeného kostela ve Slezsku.

Filigránské krajkové řezby venkovních stěn stejně jako vztyčené výhony střešních hran v podobě fantastických zvířecích hlav, ne nepodobné vyřezávaným špicím vikingských lodí, dává tušit, že vyhlášení mořeplavci byli stejně zdatnými řezbáři. Potvrzují to i tři původní vstupní portály s bohatou řezbou plnou rozvilin a maskaronů, nebo hlavice nosných sloupů s alegoriemi zápasu dobra se zlem, vítězství křesťanství nad silami temnot. Na levém postranním portálu si můžete prohlédnout rekonstrukci starého runového nápisu o zasvěcení kostelíka svatému Oiafovi. Na pravém postranním portále pohlédnete do tváří samotným Vikingům, kteří do dřeva vyřezali své hlavy.

Většina dřevěných konstrukcí je ze dřeva norské borovice napuštěné pryskyřicí. Marně byste ve spojích hledali kovové hřebíky. Stejně jako dochované originální vikingské řezby vás upoutají autorské práce Jakuba z Janovic, řezbáře z nedaleké Jelení Hory, který při stavbě dotvořil hlavice s biblickými výjevy Davida a Goliáše, Daniela se lvy a centrální krucifix s nevšedně ztvárněným Ježíšem a symboly čtyř evangelistů. Honosně řezaná barokní křtitelnice ze zbořeného kostela v Dziecmarowicach je z roku 1740 a Wang zdobí teprve 22 let. Kované svícny se srdíčky a labutěmi, symboly lásky a věrnosti, byly podle nordických vzorů zhotoveny na začátku našeho století. Zapalují se jen při svatebních obřadech a podtrhují tak pověst Wangu jako chrámu šťastných manželství. K siluete kostelíka patří i pozdější kamenná věž slezského typu z které každou neděli svolává věřící k bohoslužbám zvon s poetickým jménem Beránek Boží.

S výjimkou bohoslužeb můžete kostel Wang navštívit denně od 9 do 17 hodin (v létě do 18 hodin) a ve skupině vyslechnout z magnetofonového pásku průvodní slovo v polštině, češtině, němčině, angličtině a holandštině. Psaný text je k dispozici ještě v ruštině, španělštině, maďarštině, francouzštině a norštině. Platí se nízké vstupné.

Vilém Heckel (vlevo) na vrcholu hory Kuh-i-Werich spolu s Janě Cervinkou a Bedřichem Rogerm. Asi 5 800 metrů vysokou horu v afgánském údolí Vachán spolu pojmenovali po prvovýstupu v roce 1965 (proti vůli vedoucího tehdejší československé expedice) na počest Jana Wericha.

„Nevím, co budu dělat, jak budu žít, až nebudu moci lézt po horách - nedovedu si život bez hor, bez účasti na expedici vůbec představit...“ řekl mi Vilda Heckel pár dnů před odletem do Peru. Byl začátek dubna 1970 a báječný kamarád, skvělý fotograf i horolezec byl plný nedočkavosti a zároveň obav jak obstojí tentokrát. „Bez expedice bych nemohl být a přitom vím, že záda a rameno mi už nedovolí žádný opravdu horolezecký výkon. V Peru budu vlastně fotografovat jen věci kolem, budu mít v Limě výstavu a pro kluky budu dělat ze základního a nanejvýš z prvního nebo druhého tábora to co budou potřebovat. Jsem ale hrozně rád, že budu s nimi.“

V té chvíli ani jeden netušíme, že spolu mluvíme naposled, že Vilém Heckel jen deset dnů po svých dvaapadesátých narozeninách zahyne 31. května 1970 při jedné z nejstrašnějších horských katastrof tohoto století, pod lavinou kamení z Huascaránu se všemi členy československé expedice.

Když v roce 1956 vyšla první kniha fotografií Viléma Heckela „Naše hory“ patřila úvodní část Krkonošům. Začal do nich jezdit hned po příchodu do Prahy z rodné Plzně v roce 1937, a zůstal jim věrný až do své tragické smrti. Jestliže byla Šumava jeho dětskou láskou - staly se Krkonoše jeho láskou první a stálou. Rok co rok pobýval na Cihlářce nad Černým Dolem a v Krkonoších nafotil stovky filmů. Neúnavným průvodcem mu býval Jirka Frič z Horské služby. Ve všech knihách Vildových fotografií z naší republiky byly krkonošské snímky bohatě zastoupeny, pokaždé na čelných místech. Jeho Mumlavské vodopády, pohledy na Sněžku, hlavně ty zimní, záběry ošlehaných, sněhem či ledem zohýbaných, bojujících stromů, jeho Labská louka, Studničná, Sněžné jámy, panoramatické pohledy na vrcholy za úsvitu nebo před západem slunce, to jsou fotografické básně, v nichž je otisknuta duše umělce vyznávajícího se ze své lásky k horám.

Velikou životní touhou Vildovou bylo sestavit knihu, která by tvořila obrazový celek hodný svého jména. Měla to být jeho „Má vlast“. Když pak v roce 1975 skutečně vyšla, bylo v ní mezi dvěma sty čtyřiceti snímky z celého Československa na velice čestném místě osmnáct překrásných pohledů z Krkonoš.

Fotograf povoláním se v polovině třicátých let vyučil v plzeňském ateliéru Aloise Chmelíka a pak se až do

roku 1956 živil průmyslovou a reklamní fotografií, při níž dokonale zvládl řemeslo i veškerou techniku. Snímky z hor a přírody byly jeho láskou a právě ty upoutaly pozornost nejširší veřejnosti. Ačkoli se stal již roku 1949 členem Svazu výtvarných umělců, zůstal skromným fotografem a nenápadným člověkem, kterého žádná ocenění ani vyznamenání nezměnila. Jako jeden z prvních Čechů dostal čestný titul Exelence FIAP od Mezinárodní federace fotografů.

Cesty horolezce - fotografa vedly stále dál od českých a slovenských hor. Dvakrát byl na Kavkaze a pak rovněž dvakrát v Hindukúši. Od roku 1956 vyšlo u nás celkem čtrnáct jeho bohatých, rozsáhlých fotografických knih a publikací, pět z nich vyšlo posmrtně. Vilém Heckel byl samostatným uměleckým fotografem - výtvarníkem pouhých čtrnáct let a jeho dílo bylo násilně přerušeno smrtí, byl to však tak pracovitý a neúnavný umělec, že jeho tvorba vydá za několik dlouhých životů.

Když světové agentury potvrdily v prvním červnovém týdnu 1970 že celá československá expedice pod Huascaránem zahynula, byla to zpráva o největším, nejděsivějším neštěstí našich horolezců vůbec. Zpráva, která otřásla celým sportovním světem.

Pod lavinami kamení a ledu uvolněnými zemětřesením trvajícím pětadvacet vteřin našlo smrt 75 tisíc lidí a dalších 50 tisíc bylo zraněno. Zničeno bylo 200 tisíc budov, úplně zmizelo městečko Yungay a několik vesnic. Lavina ze severní stěny Huascaránu vysoká několik desítek metrů, přehradila a zavalila asi jeden kilometr široké údolí a hluboko pochovala československý horolezecký tábor.

Když se po týdnech objevila na mém stole obálka a já ji otevřela - sáhla na mne smrt. Jednoduchá pohlednice s vlastnoručními podpisy všech členů expedice Peru 1970 na jedné straně a na druhé adresa a „Pozdravy z naší peruánské expedice zasílá Heckel.“

Všichni členové totiž připravili pozdravy přátelům předem a zanechali je na našem velvyslanectví v Limě s prosbou, aby byly rozeslány až expedice dosáhne vrcholu Huascaránu. Po katastrofě byly všechny odeslány do Prahy na ministerstvo a odtud k adresátům.

Toto memento uchovávám jako nejvzácnější památku na báječného člověka a kamaráda Viléma Heckela.

Rozhodneme-li se navštívit Broumovsko, vzdálené od Krkonoš jen slabou hodinku jízdy autem, můžeme tento výlet za krásnou krajinou zahájit návštěvou Broumovských stěn. Téměř na jejich hřebeni dojedeme, odbočíme-li za Policí nad Metují na Hlavňov a odtud úzkou silničkou až na parkoviště v blízkosti chaty Hvězda. Odolejme po příjezdu její pohostinnosti a vydejme se po zeleně značené cestě do Kovářovy rokly, kde na sebe uprostřed divoké romantiky necháme působit velebnost skalních věží či tajemství pověsti o zde ukrytém pokladě loupežníků. Odtud můžeme pokračovat dál po některé z četných turistických cest, nebo se vrátíme po hřebeni zpět a přijdeme přímo k perle Broumovských stěn, ke kapli Panny Marie Sněžné. Barokní dílo Kiliána Ignáce Dientzenhofera z roku 1733 uchvacuje nejen svým řešením, ale i citlivým začleněním do krajiny. Na samé hraně pískovcových stěn nalezneme terasu, z níž se nám rozevře až překvapivý výhled na celou broumovskou kotlinu, na protější straně obklopenou zalesněným pohraničním hřbetem Javořích hor. Kdo miluje samotu, vydá se tam a odměnou mu bude třeba pohled z nejvyšší hory Náchodská - Ruprechtického Špičáku (880 m) i na polskou část Javořích hor. Před cestou si můžeme dopřát alespoň krátký odpočinek v chatě Hvězda, vzdálené od kaple jen pár kroků. Byla postavena v roce 1853 ve švýcarském stylu a po celý rok poskytuje dobré občerstvení ve velmi příjemném prostředí. Erby v sále restaurace patří řádu benediktýnů, kteří těžko přístupný broumovský výběžek od 13. století kolonizovali a založili několik vesnic. Na místě starší osady vystavěli město Broumov, které si dodnes zachovalo v historickém centru středověký půdorys. Jeho jádrem je i po četných požárech a přestavbách malebné náměstí. Několikrát přestavován byl i benediktinský klášter, naposledy v letech 1728 - 1738 slavným K.I. Dientzenhoferem. S jeho rukopisem se na Broumovsku setkáme i na většině venkovských kostelů. Baroko bylo dobou největšího rozkvětu broumovského opatství a stavební pojetí a bohatá vnitřní výzdoba kláštera tomu plně odpovídají. V komplexu mohutných budov, kostela, dvorů a zahrad můžeme nyní obdivovat nejen památky církevního charakteru, ale sídlí zde i Muzeum Broumovska, se stálou expozicí dějin zdejšího kraje. Brána kláštera bývá pro návštěvníky otevřena vždy od 1. května do 30. září. Další broumovský kostelík Panny Marie je pravým opakem klášterní okázalosti a naleznete ho na místním hřbitově. Je to nejstarší dřevěný kostel v Čechách a byl znám pod názvem „U naší milé paní“. Podle pověsti jej v roce 1177 založila pohanská panna a na znamení svého obrácení uvlila čelenku, která je nyní vystavena v

muzeu. Kdo ji vezme do ruky s posměchem, stihne ho trest v podobě strašného zjevení. Gotický kostelík za husitských válek částečně vyhořel a obnoven byl roku 1449. Uvnitř je zajímavě vyzdoben šablony malbami. Nejstarší se datují kolem roku 1400. Poslední úpravy proběhly v roce 1811, kdy byla ke kostelíku přistavěna malá věž. Předtím byl přidán zastřešený ochoz, ve kterém jsou uloženy zajímavé staré náhrobní kameny. Cestou z náměstí ke hřbitovu si povšimneme nevelkého barokního kostela sv. Václava. Na jeho místě stával dřevěný luterský kostelík, jehož uzavření opatem Selenderem v roce 1618 patřilo mezi činy vedoucí k třicetileté válce.

Broumovsko, polohou jaksi uzavřené do sebe je protkáno velkými stavbami baroka. I v oblasti lidové architektury však vytvořilo svoji zvláštní podobu. I když období po druhé světové válce kraji příliš nepřálo, je stále ještě co obdivovat. Zážitkem je vyhlídkový let z místního letiště nad skalní města. Není tu ale příliš daleko do zajímavých vesniček v okolí ani na kole nebo pěšky. Ač Javoří hory nesdílejí věhlas Krkonoš, jsou tu lyžařské vleky a krásné lyžařské stopy. Broumovský výběžek stojí za návštěvu po celý rok.

Vybrané a doporučené služby vycházejí z názoru redakce *Veselý výlet* na vývoj zdejší turistiky. Naše kritéria pro jejich výběr a hodnocení provozatelů jsou především serióznost a stálá kvalita služby, stav objektu a jeho soulad s horskou krajinou, určitá výjimečnost v území. Jsme si vědomi, že výběrem služeb přebíráme i odpovědnost za jejich kvalitu a že ta je i známkou kvality našich novin. Proto se setkáváte v tomto vydání *Veselého výletu* s osvědčenými službami z předchozích vydání. *Veselý výlet* jsme mohli vydat především zásluhou zdejších měst a obcí a za podpory právě těch podnikatelů, kteří doporučované služby provozují. Těšíme se na vaši spokojenost a zároveň vás chceme požádat o naši podporu. Až je navštívíte, zmiňte se, že jste se o nich dověděli právě v našich novinách. Děkujeme. Redakce

Hotel Arnika***

Nejlepší službou, kterou vám můžeme představit, je hotel Arnika v Rudníku. Nestojí přímo u silnice z Trutnova do Vrchlabí, ale v historickém centru obce mezi pivovarem a renesančním kostelem. Nabízí převážně dvoulůžkové pokoje s kompletním sociálním zařízením, s vlastním telefonem, televizorem a minibarem, 2 bezbariérové pokoje, 4 apartmá, výtah, servis do poschodí. Jídla si můžete vybrat z krkonošské a mezinárodní kuchyně. V hotelu najdete též kavárnu, restauraci, salónek, krytý bazén, saunu, fitcentrum, garáže. Pro hotelové hosty je připraven kvalitní cílený program, organizovaný lov zvěře, večerní program s hudbou a tancem. Mezi možnostmi hotelu patří nabídka týdenních programů, půjčovna lyží a saní i zprostředkování kadeřnické a kosmetické služby. Pro společnost i jednotlivce lze zajistit banket, raut, recepci apod. V létě jsou u hotelu otevřeny tři terasy s občerstvením. První najdete hned u vchodu do hotelu, naopak pouze pro hotelové hosty je terasa u bazénu.

Hotel* Arnika, Rudník, PSČ 543 72, ředitel Eduard Borufka, tel. (0438) 949 321-23, fax 949 480. Domluvíte se německy, anglicky a rusky.**

Pension ČSA

V Peci pod Sněžkou na Velké Pláni najdete zrekonstruovaný pension Českých aerolinií. Nabízí ubytování (45 lůžek) s polopenzí nebo plnou penzí ve dvou, tří a čtyřlůžkových pokojích rodinného typu. Pokoje jsou standardní a všechny mají hygienický kout s teplou a studenou vodou. Základem spokojenosti hostů je klasická česká kuchyně obohacená orientálními jidly. K dispozici je bar, TV, sportovní místnost a lyžařský vlek přímo na stráni u pensionu. Na velké sjezdovky do areálu SKI Pec se dostanete za 15 minut. Jen kousek je to i do centra Pece. K ČSA zajedete autem po celý rok, v zimě zaparkujete níže na střeženém parkovišti u kapličky (P3), v létě přímo u pensionu. Ubytovaní i vybavení pensionu je zvláště vhodné pro školy v přírodě a lyžařské výcviky, které v mezisезóně uvítají dobré finanční podmínky.

Pension ČSA, Pec pod Sněžkou, PSČ 542 21, nájemce Zdena Klementová, tel., fax (0439) 96 2228, domluvíte se i anglicky a německy.

Bouda Pod Studničnou

Bouda Pod Studničnou najdete samotnou na krásném místě na začátku přírodní rezervace Obří důl. Z ekologického pohledu je toto území to nejceněnější, co mohou Krkonoše návštěvníkům nabídnout. Přitom je to sem ze středu Pece pod Sněžkou jen kousek. Od střeženého parkoviště u kapličky (P3) půjdete až na konec silnice, minete odbočku k lanovce na Sněžku, ekologické muzeum a hájovnu a po patnácti minutách jste na boudě Pod Studničnou. Najdete tu nejen ubytování, ale i občerstvení při túře. Ubytovaní (celkem 36 lůžek) se stravováním je ve čtyřech pokojích se sprchou a WC, ostatní pokoje mají hygienické kouty. Podávají se speciality české kuchyně, občerstvit se mohou i neubytovaní hosté. Děti do osmi let mají slevu. Ubytovaní hosté si mohou vypůjčit horská kola a je pro ně také zajištěna nabídka výletů do okolí, třeba do Adršpachu, ZOO Safari či do krásného Kuksu.

Bouda Pod Studničnou v Peci pod Sněžkou, PSČ 542 21, správce Karel Koula, tel., fax (0439) 96 2267, domluvíte se i německy.

U Bergerů na Richterových boudách

Při návštěvě rodiny Herberta Bergera na Richterových boudách vysoko nad Peci pod Sněžkou máte jedinečnou možnost poznat pravou horskou chalupu. Kdysi letní boudu založili Herbertovi předci - horští zemědělci a jeho děda ji před 90 lety upravil pro trvalé bydlení i pobyt hostů. Z centra Pece je to sem pět kilometrů. Okolí s horskou přírodou je kouzelné. Kdo nepoznal rána a večery vysoko v horách, bude nadšen. Vše je umocněno pobytem v domácím prostředí rodiny krkonošských horalů. Horský dvůr nabízí ubytování (16 lůžek) s polopenzí. Odvoz zavazadel i hostů je možný. Další kontakt získáte i v Hospodě Na Peci nebo v IC Turista v centru Pece pod Sněžkou. U chalupy je vlastní lyžařský vlek.

Horský dvůr na Richterových boudách, Pec pod Sněžkou, PSČ 542 21, majitel Herbert Berger, tel. (0439) 96 2424, domluvíte se i německy.

Pension Nikola

V samém centru Pece pod Sněžkou, u hlavní ulice vedoucí k lyžařskému areálu, najdete rodinný pension Nikola. Základem kvalitní služby je ubytování (24 lůžek s možností přistýlky) ve větším apartmá a v jedenácti dvoulůžkových pokojích vybavených WC, sprchou, ledničkou a třeba i malým trezorem. Hosté mohou posedět v klubovně se satelitní televizí nebo ještě lépe v prostorné stylové jídelně rozšířené o malý bar. Zdejší kuchyně je výhradně česká a denně dostanete mimo jiné i pečené české moučníky. V pensionu Nikola si můžete objednat ubytování se snídaní, polo- nebo plnou penzí.

V zimě si před domem nazujete lyže, sjedete k přibližovacímu vleku a za deset minut sjedete k nejlepším vlekům a sjezdovkám v Peci. Zpět sjedete na lyžích až k pensionu. Po túře i lyžování potěší prohrátí v moderním soláriu. Před domem je vlastní parkoviště s dostatečnou kapacitou po celý rok.

Pension Nikola v Peci pod Sněžkou, (PSČ 542 21), majitel Alena Novotná, tel. (0439) 96 2051, fax 96 2351, domluvíte se i německy.

Pension U Veselých

V centru Velké Úpy doporučujeme navštívit pension U Veselých, který hosté znají i pod starým jménem Pavlovka. Původní horský dům s moderní přístavbou v západním štítu stojí mírně ve stráni, od úpského náměstí je oddělen řekou. V létě zajišťují auta až k pensionu, kde mohou parkovat. Pension je rodinným podnikem s klidným domácím prostředím. Nabízí ubytování (32 lůžek) v jedno až čtyřlůžkových pokojích s polopenzí. Snídaně se podává na způsob švédského stolu, večere jsou bohaté - polévka s hlavním jídlem a zákusky či ovocem. V moderní přístavbě je stylová společenská místnost s barem, satelitní TV i video. Před domem je terasa s krásným výhledem na Pěnkavčí vrch a Portášky. K pensionu patří lyžařský vlek Hubert II v délce 450 metrů. Severní svah upravovaný vlastní rolbou skýtá lyžařům krásné zážitky z jízdy dlouho do jara. Zároveň přibližuje i 600 m dlouhý lyžařský vlek Hubert I v Javořím dole.

Pension U Veselých, Velká Úpa čp. 222, PSČ 542 22, provozuje ing. Jiří Veselý, tel., fax (0439) 96 2335, domluvíte se i německy a anglicky.

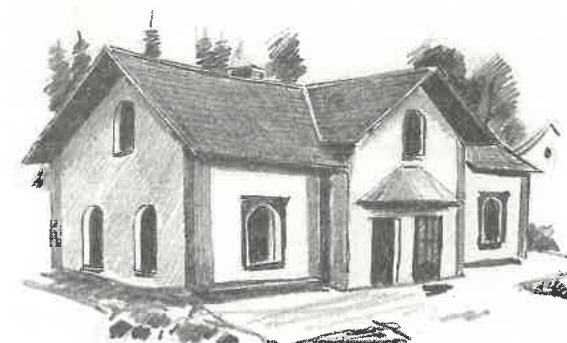
Galerie Vorel

V nevelkém domě se jménem MAGMA na hlavní ulici v Janských Lázních najdete hned tři zajímavé služby, které se trochu doplňují a prolínají zároveň. Především je tu prodejní Galerie Vorel, kde pan Jiří Vorel vystavuje a prodává celou řadu předmětů především ze zvláštního druhu vápence Aragonitu. Z drobných předmětů užitého umění tu najdete těžítka, kalamáře, vázy, kazety ale třeba i zajímavou bižuterii nebo naopak větší kusy. Práce ostatních výtvarníků zastupují barevná grafika, akvarely, autorská i užitková keramika. Galerie je otevřena denně od 10 do 17 hodin.

V přízemí domu je také aperitiv bar s názvem Bistro Magma. Vedle rychlého občerstvení v podobě toastu či sendviče sem hosté chodí kvůli klidnému posezení s možností vybrat si z několika druhů kávy, zákusků, pohárů i nápojů. Otevřeno je denně od dopoledne do 21 hodin.

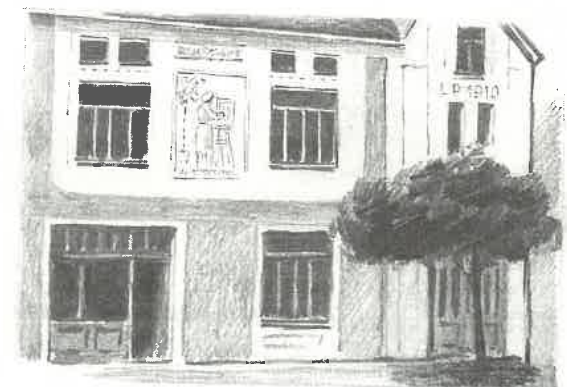
V podkroví je pro hosty připraveno kvalitní ubytování v apartmá a jednom pokoji, vždy s vlastním sociálním zařízením, kuchyňským koutem, lednicí i rádiem. V ceně ubytování je parkovací karta opravňující vjezd a parkování hostů přímo u domu Magma.

Galerie Vorel, Janské Lázně, (PSČ 542 25), majitel Jiří Vorel, tel. (0439) 946 04.

Galerie U Mistra s palmou

Vloni otevřenou galerii najdete v opraveném secesním domě v Komenského ulici v Náchodě. Na výstavní ploše 80 m² vystavuje a prodává obrazy, grafiku, plastiku a keramiku 25 autorů - B. Borovský, F. Černý, P. Čuhanič, J. Hobec, M. Chabera, Z. Chabarová, J. Jarkovský, M. Jícha, L. Jíchova, J. Kodym, F. Krebs, K. Krhánková, S. Kulda, V. Macháň, J. Matějka, I. Popelářová, D. Pospíšil, B. Španiel, F. Vlach, B. Vrzal, L. Vrzalová, J. Doležal, H. Lišková a J. Hlináková. Své obrazy tu mají i naši přátelé a majitelé galerie Vendula a Milan Hencloví. Několikrát do roka pořádají v přední části galerie autorské výstavy. Tou poslední je výstava soch Jarnia Krouze. Otevřeno je od pondělí do pátku v době 10-12 a 13-17 hodin.

Galerie U Mistra s palmou v Náchodě, Komenského 578, PSČ 547 01, majitel Milan Henclov.

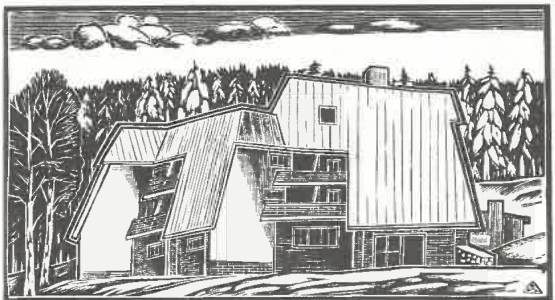

Pension a samoobsluha U Hlaváčů

Dominantou náměstí v Horním Maršově je opravený historický dům, který nechal postavit v roce 1855 hrabě Berthold Aichelburg. Dnes je tu pension U Hlaváčů s kvalitním ubytováním se snídaní ve dvoulůžkových pokojích (15 lůžek) s možností přistýlky. Pokoje mají vlastní kompletní sociální zařízení. Ve společenské místnosti je malý bar a televize. U celoročně otevřeného pensionu je zajištěno i parkování. V přízemí domu je samoobsluha se širokým sortimentem potravin a nápojů. Můžete tu nakoupit i drogistické zboží, ovoce a zeleninu. Obchod je otevřen sedm dní v týdnu v době od 6,30 do 12 a od 13 do 18 hodin, v sobotu od 6,30 do 13, v neděli od 8 do 12 hodin. Celé léto je u obchodu v zahradě otevřeno posezení pod slunečníky. Kromě zmrzliny si můžete dát kávu a vybrat si z rozšířeného sortimentu nealkoholických nápojů. Zahradka se zmrzlinou je otevřená i o víkendech po celý den.

Pension a samoobsluha U Hlaváčů, Horní Maršov, PSČ 542 26, majitelé Miluška a Milan Hlaváčovi, tel. (0439) 948 112, domluvíte se i německy.

Pension Krakonoš

Kilometr za úzkým vjezdem do údolí Horních Lysečín stojí na krásném a klidném místě moderní pension Krakonoš. Ve 12 dvoulůžkových pokojích s přistýlkami nabízí ubytování až pro 40 hostů. Pokoje jsou vybaveny sprchou a balkónem. Pro hosty jsou připravovány snídaně a večere. Základem jejich spokojenosti je klasická česká kuchyně. Hosté mohou posedět v místnosti se satelitní TV nebo v baru s krbem, kde se topí každý večer. Bar je otevřen denně a je jen na hostech, jak dlouho posedí. Klidné prostředí pensionu, který je otevřen po celý rok, je vhodné především pro rodiny s dětmi a pro hosty, kteří mají rádi pohodu a klid. Výhodou je bezplatné parkování aut přímo u pensionu po celý rok. Správce pan Jaroslav Karlík provozuje také moderní pension Čert v Horních Albeřích, jehož 9 pokojů s kompletním sociálním zařízením nabízí ubytování se snídaní nebo polopenzí pro 28 osob.

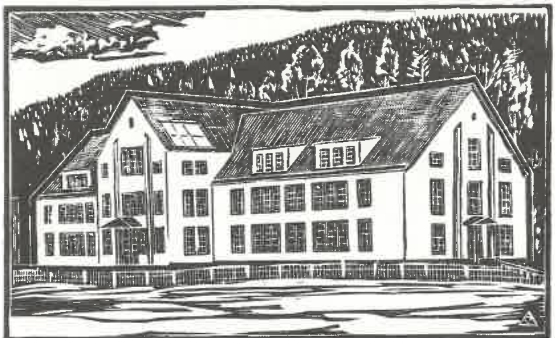
Pension Krakonoš, Dolní Albeřice čp. 28, pošta Horní Maršov, PSČ 542 26, vedoucí Jaroslav Karlík, tel. a fax (0439) 948 159, domluvíte se i německy.

Pension Svatý Hubert

Zcela nový pension Svatý Hubert stojí ve stráni nad křižovatkou cest do Horních Lysečín a Albeřic. V pensionu Svatý Hubert jsou 1, 2, 3 i vícelůžkové pokoje (65 lůžek) různého charakteru, od apartmá se sociálním zařízením, přes pokoje s hygienickým koutem s teplou vodou, až po podkrovní místnosti turistického charakteru. V přízemí je prostorná jídelna a restaurace. Celý pension stojí ve starém vápencovém lomu a jedno zákoutí je upraveno pro letní posezení u venkovního krbu. V restauraci je mimo jiné bohatý grilovací program, i větší skupiny si mohou objednat pečení selete či jehněte s celým servisem včetně ubytování. V létě hosté zaparkují přímo u pensionu, v zimě na vlastní odstavňové ploše vzdálené 150 metrů. Manželé Šárka a Vladimír Šťastný provozují také známý horský hotel Lysečinská bouda, kde se v krásném prostředí Horních Lysečín nabízí ubytování (57 lůžek) se stravováním. Restaurace a bar jsou otevřeny v době 11-17 a 19-22 hodin, zvěřinové speciality jsou na objednávku den předem. U hotelu je 680 m dlouhý vlek a sjezdovka.

Pension Svatý Hubert v Dolních Lysečínách, pošta Horní Maršov (PSČ 542 26), majitel Vladimír Šťastný, tel. (0439) 948 149, 948 151, domluvíte se i německy.

SEVER - pobyt plný ekologie

V nové budově základní školy v Horním Maršově sídlí nevládní nezisková organizace Středisko ekologické výchovy a etiky Rýchory - SEVER. Celoročně pořádá pobytové skupinové vzdělávací akce s ubytováním (35 lůžek) hlavně pro žáky základních škol, studenty středních a vysokých škol, učitele, pracovníky s dětmi a mládeží i další zájemce o ekologickou výchovu. Na programu jsou exkurze po Krkonoších s terénním pozorováním přírody, výtvarná tvořivost, hry zaměřené na rozvoj spolupráce, simulační hry, globální výchova pod heslem „Svět ve třídě“ aj. K dispozici je společenský sál, klubovna, knihovna (tématické časopisy, publikace) a videotéka se zhruba 200 filmy, kuchyňka, sprchy. Celodenní stravování je zajištěno převážně ve školní jídelně. Do střediska přijíždějí i žáci z bližších škol na několikahodinové výukové programy anebo pracovníci střediska vyjíždějí za nimi s „přenosnými“ programy. „Seveřané“ mají zkušenosti i s pořádáním mezinárodních seminářů a programů pro zahraniční skupiny. Domluví se anglicky, německy, rusky a polsky. O program a konzultace se stará pět stálých zaměstnanců a okruh externích spolupracovníků.

Středisko SEVER, Horní Maršov, PSČ 542 26, tel. kancelář a ubytovna (0439) 948 280, 948 326, byt ředitel tel. a fax 948 181.

Hotel Stará celnice

Tradiční službu poskytuje hotel Stará celnice s restaurací v Horních Albeřích. Dům má zajímavou historii, vzhled, polohu, vybavení i kvalitu služeb. Je v něm 33 lůžek v zajímavě členěných dvou a třílůžkových pokojích s možností dalších přistýlek. Všechny pokoje mají kompletní sociální vybavení a satelitní TV. Restaurace se 40 místy u stolu je v hlavní sezóně otevřena denně od 10 hodin a nabízí minutky i klasická jídla české kuchyně, zákusky, zmrzlinové poháry a také dva druhy točeného piva - světlý Gambrinus a tmavý Purkmistr. V klutném sklepě je denní bar a noční klub s tancem. V létě je pro hotelové hosty připravena sluneční terasa s grilem. U hotelu je 400 metrů dlouhý lyžařský vlek, hřiště i parkoviště. Krásné okolí vybízí k procházkám na nedaleké Rýchory nebo k Malé Úpě. Letní i neubytovaní hosté si u hotelu mohou půjčit horská kola, v zimě zase lyžařskou výbavu.

Hotel Stará celnice v Horních Albeřích, pošta Horní Maršov, PSČ 542 26, majitel Zdeněk Tůma, tel. a fax (0439) 948 263.

Horská bouda Rennerovka **

V dolní části Rennerových bud, jen pět minut chůze od maloúpského kostelíka, najdete v pensionu Rennerovka jednu z nejlepších služeb ve východních Krkonoších. Tradiční horská bouda nabízí ubytování (26 lůžek + přistýlky) se stravováním. V pensionu mají všechny dvou a třílůžkové pokoje i apartmá úplné sociální zařízení. K vybavení patří solárium, sauna, v létě půjčovna horských kol, v zimě lyží, snowboardů i saní. Dobrá jídla převážně české kuchyně jsou podávána v pohodlné jídelně, ale můžete posedět i v baru s TV a s pultovým prodejem nebo v malé hospůdce s čepovaným pivem Krakonoš. Nejdelší lyžařský vlek a sjezdovka v Malé Úpě začínají jen 50 metrů od Rennerovky. V zimě hosté parkují na střeženém parkovišti na Pomezních Boudách (dovoz minimálně zavazadel je zajištěn), v létě se parkuje přímo u pensionu.

Horská bouda Rennerovka ** v Malé Úpě čp. 91, PSČ 542 27, majitelka Jaroslava Olivová, tel., fax (0439) 96 6308, domluvíte se i německy.

Horská bouda Ďapka

Stojí na stráni pod lesem, kousek nad cestou vedoucí k maloúpskému kostelíku, asi 650 metrů od střeženého parkoviště ve Spáleném Mlýně. Z její terasy je krásný výhled na malebné údolí s rozptýlenými chalupami. Bouda Ďapka, rodinný podnik s klidným domácím prostředím, poskytuje ubytování turistického charakteru (31 lůžek) ve dvou až šestilůžkových pokojích. Hostům nabízejí manželé Woloszczukovi polopenzí s vydatnou večeří včetně domácí polévky a dezertu. Nabídka občerstvení je zpestřena různými druhy míchaných nápojů. V zimě zahřeje například „Krkonošův horký pohár“, v létě osvěží třeba mražená káva. V celém objektu se s výjimkou baru nekuří, proto zvláště nekuřáci ocení příjemné posezení ve společenské místnosti se sat. TV nebo útulné jídelně. Pokoje jsou vybaveny rádiem. U boudy je krátký lyžařský vlek, v létě tu děti najdou pískoviště. Krásné okolí přímo vybízí ke kratším výletům i k dlouhým výstupům a zimním výjezdům na běžkách. Odvoz zavazadel od střeženého parkoviště je možný.

Bouda Ďapka, Dolní Malá Úpa čp. 51, PSČ 542 27, nájemce Ladislav Woloszczuk, tel. (0439) 96 6289, domluvíte se i německy.

Spálený Mlýn - Garni hotel

Na začátku obce Malá Úpa u státní silnice na Pomezní Boudy najdete objekt Spálený Mlýn se širokým programem. Garni hotel nabízí ubytování ve dvou a třílůžkových pokojích s možností přistýlky a dvě apartmá pro čtyři osoby. Všechny pokoje mají vlastní koupelnu, záchod a satelitní televizi. Stravování je formou polopenze, teplé večeře jsou s předkrmem, hlavním jídlem a moučníkem. Převládá česká kuchyně. V malém obchodě nakoupíte základní potraviny, ovoce suvenýry, mapy, pohlednice, filmy, součástí obchodu je i směnárna. Ke Spálenému Mlýnu patří i veřejné parkoviště pro 140 vozů, v sezóně střežené celých 24 hodin. Hosté ubytovaní v Garni hotelu tu parkují zdarma. Součástí parkovací služby jsou informace, veřejné záchody a telefonní automat.

Spálený Mlýn - Garni hotel, Malá Úpa, PSČ 542 27, majitel Martin Malý, tel. (0439) 96 6213, domluvíte se i německy.

Pension U Wondráčků

V malebném údolí Dolní Malé Úpy stojí mezi starými horskými chalupami penzion U Wondráčků. Ze Spáleného Mlýna sem vede lesní silnička. Po dohodě je v zimě zajištěn dovoz zavazadel ze střeženého parkoviště Spálený Mlýn. V létě může osm vozů hostů parkovat přímo u penzionu. Penzion U Wondráčků, známý svým domácím prostředím a pozorností majitelů, poskytuje ubytování (celkem 35 lůžek) turistického charakteru ve dvou, tří, čtyř a pětilůžkových pokojích s teplou vodou a se snídaní nebo polopenzí. Čtyřlůžkové pokoje jsou rozděleny do dvou místností, což ocení především rodiny s dětmi. Pro velké rodiny nebo party mají Wondráčkoví připraven jeden devítilůžkový pokoj. Kromě jídelny jsou hosté zvyklí posedět ve společenské místnosti s barem. U Wondráčků je skutečný klid, možnost vycházek a túr, v okolí je několik lyžařských vleků.

Penzion U Wondráčků, Dolní Malá Úpa čp. 107, PSČ 542 27, majitelé Hana a Zikmund Wondráčkoví, tel. (0439) 96 6322, domluvíte se i německy.

Radio Černá Hora na zimu 1996 - 97 opět chystá sněhový servis, který bude vyslán celý týden v 8,30 a 10,30 hodin ráno a od čtvrtka navíc ve 12,30 hodin odpoledne. Půjde o čerstvé informace z vleků ve velkých i menších zimních střediscích Krkonoš a Orlických hor. Nadále budeme vysílat také INFOSERVIS KRKONOŠ, který si může každý naladit v pátek v podvečer a v sobotu brzy ráno. Na zimu navíc chystáme v rámci každého zpravodajství dopravní servis. Již od brzkého rána budeme informovat naše řidiče o aktuálním stavu vozovek, a to hlavně o problematice úsecích horských silnic. Kulturní pozvánky do městeček a měst Krkonoš pak nalezne každý posluchač denně na našich frekvencích po 13 hodině a 15 minutě v kulturním servisu.

RADIO ČERNÁ HORA - nejlepší hudba 80. - 90. let. Telefon (0439) 811 600, 811 477.

**„KDYŽ VESELÝ VÝLET,
TAK S RADIEM
ČERNÁ HORA!“**

**VYSÍLÁ
24 HODIN DENNĚ
TEL. (0439) 811 600**

PRÁDELNA MLADÉ BUKY

Prádelna v Mladých Bukách je největší prádelnou na Trutnovsku a pere i pro nejvýše položené boudy v celých Krkonoších. V prádelně vyperou veškeré prádlo v plné sezóně do 14 dnů za normální cenu, do 7 dnů s mírnou přírůžkou. Přímou v prádelně se dohodnete na konkrétním termínu vyprání, ceně, míře naškrobení, navonění a popřípadě vybělení ložního prádla. Osvedčenou službou je půjčování ložního prádla a ubrusů v sezónních špičkách. Prádelna vám zajistí i dopravu prádla.

Prádelna, Mladé Buky, PSČ 542 23, majitel Petr Lukáček, tel. (0439) 942 141, otevřeno je od pondělí do pátku v době od 6.00 do 14.00, v plné sezóně až do 16 hodin.

GEODÉZIE KRKONOŠE S.R.O.

- * **Prodejce a školitel všech softwarových produktů INTERGRAPH - BENTLEY SYSTEMS** včetně MDL aplikací GEODÉZIE KRKONOŠE
- * **Dodavatel značkového hardware** pro grafická pracoviště
- * **Poradenství a prodej výstupních zařízení** (plotterů, tiskáren) firmy CALCOMP včetně materiálů pro tisk - **VELMI VÝHODNÉ CENY**
- * **Komplexní geodetické práce**, tvorba a obnova bodových polí metodou GPS
- * **Vydavatelství orientačních plánů měst a regionů**, map čísel popisných, podrobných pohledových map měst, obcí a regionů. Klasické kartografické zpracování, tisk ofset
- * **Komplexní řešení grafických informačních systémů** měst, obcí a sportovních areálů, řezací plotter řízený softwarem CorelDRAW.
- * **Tvorba geografických informačních systémů** (software Micro Station)

Kontaktní adresy jednotlivých pracovišť: **Harrachov**, Zákoutí 599, 512 46 (tel. 0432/529 376, fax 529447) * **Jilemnice**, U zámku 86, 514 01 (tel. 0432/543 051, fax 543 106) * **Trutnov**, Slovanské náměstí 165, 541 01 (tel. fax 0439/53 97) * **Lázně Bohdaneč**, Dukelská 481, 533 41 (tel., fax 040/692 10 50) * **Vrchlabí**, Na bělidle 900, 543 11, (tel. 0438/ 24542) * **Jičín**, Valdštejnské náměstí 90, 506 01, (tel. 0433/23139).

TISKÁRNA OFSET ÚPICE

se specializuje na ofsetový tisk se širokým výrobním sortimentem - firemní tiskoviny, prospekty, vizitky, pohlednice, plakáty, samolepící etikety, brožury, časopisy, reklamní katalogy i knižní produkce v měkké vazbě a to vše do formátu A2. Technické vybavení umožňuje nabídnout zákazníkům úplné zpracování zakázky - příprava makety, sazba, zpracování fotografií a vlastní jednobarevný i vícebarevný tisk. Výhodou je krátká dodací lhůta a příznivé ceny.

Tiskárna Ofset, Spojenců 282-283, Úpice, PSČ 542 32, majitel Oldřich M. Šlégr, tel./fax (0439) 881 171.

**AUTORIZOVANÝ STAVEBNÍ INŽENÝR
MILOSLAV KLIMEŠ**

PORADENSKÁ, PROJEKČNÍ, INŽENÝRSKÁ ČINNOST
REALIZACE STAVEB

**Ing. Miloslav Klimeš, Horní Maršov náměstí čp. 65,
PSČ 542 26, tel. (0439) 948 296.**

**SKI LIFT SERVIS KOŠTÁL Janské Lázně
spolu s REPL+EN Praha**

nabízí servis a služby pro krkonošské boudaře v rozsahu:

- + revize strojních částí lyžařských vleků
- + opravy a rekonstrukce lyžařských vleků včetně výměn dopravních lan
- + elektro revize - výchozí i periodické pro objekty a lyžařské vleky
- + revize plynových rozvodů a zařízení propan butan, zemní plyn - výchozí i periodické pro objekty, kotelny a regulační stanice plynu
- + revize hromosvodů - výchozí i periodické
- + školení podle vyhl. ČUBP 50/78 Sb. pro elektro s vystavením osvědčení
- + školení podle vyhl. ČUBP 91/93 Sb. pro obsluhu zařízení na plyn, pevná a tekutá paliva s vystavením osvědčení
- + revize všech druhů kotlen
- + servis a repase elektrorozvaděčů pro objekty a lyžařské vleky
- + instalace elektrorozvodů u nových vleků
- + praní koberců, mytí a lakování podlah

**Ski lift servis Košťál, Janské Lázně tel. (0439) 94649 (875149)
REPL+EN Praha tel. (02) 2315803, 4746216.**

**Nejprodávanější
sněžné frézy v ČR
již od roku 1993**

MTD
GARLAND distributor

MTD zahradní technika, Jiráskova 93, Jičín 506 01, tel. 0433/24765

CYKLOSERVIS MIKLI

Opravy silničních i horských kol

Miloslav Klimeš sen., Slovany 122, Horní Maršov, tel. (0439) 948 236.

Pro práci na stavebně-historickém průzkumu východních Krkonoš koupím nebo vyměním staré a starší fotografie, pohlednice, mapy, plány, literaturu a dokumenty z uvedené oblasti. Jmenovitě ze sídel Maršov - Marschendorf, Velká Úpa - Gross Aupa, Pec - Petzer, Malá Úpa - Klein Aupa, Lysečiny - Kolbendorf, Albeřice - Albendorf, Rýchory - Rehorm, Suchý Důl - Dörenggrund, Sklenářovice - Glasendorf, Černá Hora - Schwarzenberg, Janské Lázně - Johannisbad, Svoboda - Freiheit, Mladé Buky - Jungbuch, Černý Důl - Schwarzenal, Žáciř - Schazlar a dalších krkonošských sídel.

RNDr. Pavel Klimeš, 542 26 Horní Maršov 204, tel. (0439) 948 221.

Když 30. července 1897 ráno voda opadla, na maršovském náměstí chyběl most, okresní soud (vlevo, dnes obchod U Hlaváčů) byl pobořen a z domku starosty Pflugera zbyly jen trosky. Vzádu poznáte dnešní hotel Slovan a obchod se zeleninou. Foto E. Joffe.

Pohled z dnešního Modrého mostu zachycuje stavbu regulačních zdí u obecního úřadu v roce 1902. Foto W. Lahmer.

Stavební ruch v letech 1898 až 1908 přinesl do centra Maršova přestavbu zámku, novou pilu, budovu okresního soudu, obecní dům s kašnou, nemocnici a další domy. Foto W. Lahmer, 1908.

Fotografie patří k povídání na straně 4 a 5. Další obrázky zachycující velkou vodu v roce 1897 najdete ve vývěsní skříňce na obchodě s masem U Stejskalů v centru Horního Maršova.

Informační centrum Veselý výlet je otevřeno v Temném Dole přímo u hlavní silnice z Horního Maršova do Pece a Malé Úpy. Kromě sezóny v dubnu a v listopadu je otevřeno denně. Rádi vám poskytneme základní informace o Krkonoších, možnostech při jejich poznávání, poradíme vám při výběru ubytování, doporučíme trasy výletů a upozorníme vás na aktuality z východní části Krkonoš.

Informační centrum je spojeno s galerií. Vedle uměleckých předmětů - obrazů, fotografií, keramiky, šperků - si u nás můžete koupit turistické průvodce, mapy, pohlednice (včetně autorských), kalendáře, publikace o Krkonoších ap. Součástí informačního centra je i směnárna. Zaparkujete přímo před domem. Ve Veselém výletu vám poradí paní Věra Kalábová a slečna Monika T. Hoferová. Obě hovoří dobře německy.

INFORMAČNÍ CENTRUM VESELÝ VÝLET v Temném Dole v Horním Maršově

GALERIE - SMĚNÁRNA

denně 8.30 - 18.00
telefon (0439) 948 298

Další informační střediska: Městské informační středisko (MIS) na náměstí v Janských Lázních (tel. 875 161), Turistické informační centrum (TIC) Krkonoše na náměstí ve Svobodě nad Úpou (942 688), IC Turista v centru Pece pod Sněžkou (96 2380), Infocentrum v Trutnově v radnici na náměstí (6426), IC Špindlerův Mlýn při městském úřadu (0438-93 656), IC Flora v domě služeb v Benecku (0432-582606), informační střediska Správy KRMAP (viz. níže) aj.

Telefonování: Východní Krkonoše jsou v trutnovském telefonním obvodu s volací znakem 0439, ze zahraničí 0042-439, střední Krkonoše jsou ve vrchlabském obvodu (i Špindlerův Mlýn) se znakem 0438, ze zahraničí 0042-438, **POZOR** od března 1997 se mění telefonní kód České republiky a mezinárodní volací znaky budou 00420-439 resp. 00420-438.

Parkoviště: Střežená parkoviště ve Velké Úpě (P2 - tel. 96 2156), v Peci u kapličky (P3 - 96 2157) a Zelený Potok (P4 - 96 2158), v Malé Úpě ve Spáleném Mlýně (96 6213), na Pomezích Boudách (96 6345), v Janských Lázních u lanovky (946 24), ve Špindlerově Mlýně (0438-931 19).

Zdravotnictví: rychlá záchranná služba Trutnov a Vrchlabí tel. 155, pro východní Krkonoše je pohotovostní služba v Horním Maršově (948 144), pohotovost Trutnov (5111), lékařské a zubní ordinace jsou v Peci pod Sněžkou - včetně rentgenu (96 2444), v Horním Maršově (948 144), v Janských Lázních (942 344), ve Svobodě nad Úpou (942 444), v Dolním Maršově (942 044), lékárna je v Horním Maršově otevřena po-pá 8.00-12.15, 13.15-16.00, (948 121), pohotovostní služba ve Vrchlabí (i pro Šp. Mlýn) 21 155.

Horská služba: stálá pohotovost je ve Špindlerově Mlýně tel. (0438) 934 39. V zimě v Peci pod Sněžkou (u P4) (0439) 96 2233 je služebna v provozu denně od 7.00 do 22.00. Další zimní služebny jsou na Luční boudě (i v noci) 96 2319, na Labské boudě (933 70) a v Malé Úpě na Pomezích Boudách 96 6233.

Policie: stálá pohotovost Trutnov a Vrchlabí tel. 158, služba v Peci pod Sněžkou 96 2333, ve Svobodě nad Úpou 942 333, ve Špindlerově Mlýně 933 33, pohraniční policie v Horním Maršově 948 133, ve Špindlerově Mlýně 932 60, obecní policie v Janských Lázních 94613, v Peci pod Sněžkou 96 2166.

Hasiči: stálá služba Trutnov 150.

Městské a obecní úřady: Horní Maršov tel. 948 156, Janské Lázně 942 101, Pec pod Sněžkou 96 2215, Malá Úpa 96 6357, Svoboda nad Úpou 942 045, Žacléř 878510, Špindlerův Mlýn 936 76, úřední hodiny jsou vždy v pondělí a ve středu 8.00-12.00, 12.30-17.00.

Správa Krkonošského národního parku: středisko Pec pod Sněžkou 96 2213, po-pá 8.00-12.00, 13.00-15.00, so-ne 8.00 - 10.00, stejně v Harrachově (0432) 929 249, ve Špindlerově Mlýně (0438) 932 28 denně v zimě 8.00-16.45, v létě 8.00-18.00, Krkonošské muzeum ve Vrchlabí denně mimo pondělí 8.00-16.00 (0438) 21011. Muzeum v Obřím dole v Peci pod Sněžkou 96 2411, otevřeno denně mimo pondělí, út-ne 8.00-12.00, 13.00-15.00, informace a směnárna Temný Důl v Horním Maršově 948 264, po-čt 8.00-16.30, pá 8.00-18.00, so + ne 9.00-16.30, v plné sezóně i déle.

Lesní hospodářství Horní Maršov (v areálu pily) 948 161, 162, pošleš - Latovo údolí 948 110, Černá hora 942 120, Rychory 947 152, Pec pod Sněžkou 96 2214, Malá Úpa 96 6293, Žacléř 95 459, Špindlerův Mlýn 937 39.

RADIO ČERNÁ HORA - 105,3 FM

Meteorologická stanice v Peci pod Sněžkou 96 2403.

Benzinové pumpy jsou ve Svobodě nad Úpou otevřeny denně od 5.30 do 22.00 hodin (Benzina, tel. 942 265) a 6.00 - 21.00 (Lucraco Oil, tel. 942 788), ve Špindlerově Mlýně denně 7.00-17.00 (neděle od 8.00, tel. 932 95). Čerpadla s nepřetržitým provozem jsou v Trutnově a ve Vrchlabí.

Autoopravna a pneuservis: Svoboda nad Úpou - Hlávka (942 587), denně 7.00-12.00, 13.00-17.00, Semerák Autocentrum, v plné sezóně denně 7.00-16.00 včetně odtahové služby, Pec pod Sněžkou (u motorestu) - Václav Břečka (96 2154) nepřetržitě. Malá Úpa - SKI DOO MOTO Škoda - značkový servis sněžných skútrů (96 6324, 96 6233).

Hraniční přechody: Malá Úpa 96 6250 - i pro vozidla (pouze osobní vozy) nepřetržitý provoz, stejně jako přechody v Královci u Žacléře a v Harrachově. Turistické hraniční přechody jsou u Luční boudy, u Slezského domu, v Sovím sedle, u Vosecké boudy.

Autobusy: předprodej místenek (pouze z výchozí stanice) a informace ČSAD v Peci pod Sněžkou 96 2480, denně 8.00-12.00, 12.30-15.00 hodin, ve Špindlerově Mlýně tel. 935 63, pondělí - pátek 8.00-16.00, v sezóně i v sobotu, popř. v neděli 8.00-13.00.

KRAKONOŠ, PIVO Z KRKONOŠ

10% světlé pivo Krakonoš
11% světlý ležák Krakonoš
12% světlý a tmavý ležák Krakonoš

Mikrobiálně filtrované.

Krakonoš s.r.o. Trutnov
tel. (0439) 830 114, fax 811 265